

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Faktory ovlivňující volbu volnočasové aktivity
zaměřené na kolektivní sport u dětí mladšího školního
věku**

Bakalářská práce

Autor: Helena Víšková

Studijní program: B7505 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních

Vedoucí práce: Mgr. Alena Knotková

Oponent práce: prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.

Zadání bakalářské práce

Autor: Helena Víšková
Studium: P19K0204
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních

Název bakalářské práce: **Faktory ovlivňující volbu volnočasové aktivity zaměřené na kolektivní sport u dětí mladšího školního věku**

Název bakalářské práce AJ: Factors influencing the choice of leisure activity focused on collective sport in children of younger school age

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá faktory ovlivňující volbu volnočasové aktivity zaměřené na kolektivní sport u dětí mladšího školního věku.

V teoretické části je pozornost věnovaná na volnočasové aktivity se zaměřením na kolektivní sporty a organizace, které se věnují kolektivním sportům.

Další část řeší faktory a motivaci při výběru volnočasové aktivity zaměřené na kolektivní sport.

V poslední části se práce zaměřuje na vymezení období mladšího školního věku z pohledů psychického, fyzického, sociálního a emocionálního vývoje.

Výzkumná část analyzuje faktory při volbě týmového sportu jako volnočasové aktivity u dětí mladšího školního věku. Bude se jednat o dotazníkové šetření.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788026200307.

KAPLÁNEK, Michal. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Alena Knotková

Oponent: Mgr. Olga Válková Tarasova

Datum zadání závěrečné práce: 13.1.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce Mgr. Aleny Knotkové samostatně a uvedla jsem všechny použité parametry a literaturu.

V Hradci Králové dne 13.4.2022

Helena Víšková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala především Mgr. Aleně Knotkové za její ochotné vedení, vstřícný přístup a cenné rady při zpracování této bakalářské práce.

Dále chci také poděkovat všem respondentům, kteří se ochotně účastnili mého průzkumu a mé rodině a přátelům, kteří mě v práci vytrvale podporovali.

Anotace

VÍŠKOVÁ Helena. *Faktory ovlivňující volbu volnočasové aktivity zaměřené na kolektivní sport u dětí mladšího školního věku*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. Počet stran 66 Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá faktory ovlivňujícími volbu volnočasové aktivity zaměřené na kolektivní sport dětí mladšího školního věku, kdy se v úvodu zabývá celkovým obrazem volného času a aktivit. Možností trávení volného času, uspokojování potřeb a pojmem volného času. V teoretické části je pozornost věnována na volnočasové aktivity se zaměřením na organizace, které se věnují kolektivním sportům. Další část je zaměřena na faktory a motivaci při výběru volnočasové aktivity v kolektivním sportu. V závěrečné části vymezují období mladšího školního věku z pohledu psychického, fyzického, sociálního a emocionálního vývoje dítěte. Cílem výzkumné části je analýza faktorů při volbě týmového sportu jako volnočasové aktivity u dětí mladšího školního věku z pohledu zákonných zástupců. Jedná se o výzkumnou část, která je prezentována formou anonymního polostrukturovaného dotazníku. V závěru práce jsou výsledky výzkumné části vyhodnoceny a porovnány s hypotézami.

Klíčová slova: volný čas, mladší školní věk, kolektivní sport, rodina

Annotation

VÍŠKOVÁ, Helena. Factors influencing the choice of leisure activities for the collective sport of children of younger school age. Hradec Králové: Faculty of Education University of Hradec Králové, 2022. Počet stran (např 51 pp.) Bachelor Thesis.

This bachelor's thesis considers the factors that influence the choice of sport-based leisure activities for children of younger school age. It begins with an overview of leisure time, its related activities and the concept of free time. It considers the possibilities of spending free time and satisfying the needs associated with it. In the theoretical part, attention is paid to the leisure activities which focus on organizations that are dedicated to team sports. It discusses the motivational factors in choosing a leisure activity in team sports. Finally, it seeks to define the period of younger school age based on the mental, physical, social and emotional development of the child. Following on from these hypotheses, research is made into the point of view of a child's legal representative(s). Through the use of an anonymous standardised questionnaire, information is gathered and analysed relating to the factors they believe drive the choice of a team sport as a leisure activity for children of a younger school age. This research is then compared with the hypothesis defined previously.

Keywords: leisure time, younger school age, team sport, family

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: .....

Podpis studenta: .....

Obsah

Úvod	9
1 Komparace přístupu k pojetí volného času	11
1.1 Vymezení pojmu volný čas.....	12
1.2 Faktory ovlivňující trávení volného času.....	13
1.3 Výchova ve volném čase	18
2 Sport a organizovaná činnost ve volném čase	22
2.1 Vybrané organizace, sportovní oddíly	23
2.2 Kolektivní sport a jeho pozitiva.....	26
2.3 Motivace dětí ke sportovním aktivitám	27
3 Zásadní sportovní trio – rodič, dítě, trenér	30
3.1 Rodič, jako faktor při sportovních činnostech	30
3.2 Vývojové charakteristiky dítěte mladšího školního věku.....	32
3.3 Role trenéra, při výchově sportovce	35
4 Empirické šetření	37
4.1 Použitá výzkumná metoda	37
4.2 Vědecko-výzkumný problém.....	37
4.3 Stanovení výzkumných hypotéz	38
4.4 Analýza dotazníkového šetření	39
4.5 Předvýzkum	39
4.6 Interpretace výsledků empirického šetření	39
4.7 Zpracování dat a interpretace výsledků empirického šetření.....	49
Závěr.....	55
Seznam použitých zdrojů	57
Přílohy	64

Úvod

Bakalářská práce se věnuje tématu volného času u dětí mladšího školního věku a jejich zaměření na kolektivní sport z pohledu rodičů. Dané téma jsem si vybrala z důvodu vlastního osobního zájmu a z pocitu, že dnešní děti tráví málo času v kolektivu a při sportovních aktivitách. Na základě vlastní zkušenosti, kdy jsem vychovávala své dva syny, vím, že pokud mají povinnosti, zájmy a časovou náplň, tak se nemusím obávat nežádoucího trávení volného času. Současná moderní doba přináší mnoho změn v životním stylu, nastolení medializace, techniky a odklonu od tradičních kultur. Proces modernizace nepřináší jen pokrok a pozitiva, ale také negativní změny socializačních vztahů, rizika nežádoucích projevů chování a proměny humanizace. Správně využitý volný čas je podstatná složka zdravého životního stylu, a to pro vlastní relaxaci, výchovu a rodinné semknutí.

Cílem bakalářské práce na základě studia z odborných zdrojů je vytvoření přehledného souhrnu aktuálních poznatků o tom, které faktory ovlivňují děti mladšího školního věku při volbě volnočasových aktivit z pohledů rodičů. U dětí v tomto věku je ve volnočasových aktivitách ještě důležité pedagogické nebo rodičovské dozorování. Rodina je primárním činitelem a má základní vliv při výchově a organizování volného času dětí. Teoretickou část jsem koncipovala do třech kapitol. Úvod je věnován pojmu volný čas a přístupu k pedagogice volného času jako oblast věnující se organizované zájmové činnosti. Výchova ve volném čase a zážitková pedagogikou přináší důraz na rozvoj osobnosti. Druhá kapitola je zaměřena na organizace věnující se sportu, pozitivní výhody kolektivního sportu a důležitá motivace u dětí, která je dokáže přimět k zájmu a vyšším sportovním výkonům. Závěrečná část teoretické práce pojednává o vývoji dítěte. Jeho myšlení, fyzický, psychický i sociální vývoj. Výchovný proces trenérem, sociální zatřídění do kolektivu, a především významná rodičovská role při sportu. V empirické části formou polostrukturovaného dotazníku dle stanovených cílů zjišťuji, jak aktivně děti tráví volný čas, jeho časovou náročnost a jaký faktor je ovlivňuje. Smyslem je efektivní a smysluplné věnování času budoucím generacím a tím předcházet nežádoucím jevům, které ohrožují naše děti. Skutečnosti zjištěné uvedeným průzkumem na závěr vhodně dokreslují a potvrzují teoretickou část bakalářské práce a informují o zájmu respondentů na výchově a trávení společného volného času.

Jedná se o práci teoreticko-empirickou, jejímž vědecko-výzkumným problémem je zjištění, které faktory ovlivňují děti mladšího školního věku při volbě volnočasových

aktivit z pohledu zákonných zástupců. K vypracování bakalářské práce bylo využito metody literární, obecně logické, komparativní a metody empirické provedené pomocí polostrukturovaného dotazníku.

1 Komparace přístupu k pojetí volného času

Pod pojmem volný čas si může každý z nás představit něco jiného. Někdo má volný čas spojován s pojmem rekreace, aktivní nebo pasivní odpočinek. Volný čas může být naplněn řadou činností od nicnedělání a odpočívání přes zahrádkaření, kutilství, četbu až k intenzivní aktivně sportovní, kulturní a společenské činnosti. Každý si dokážeme volný čas užít po svém, ale podstatné na tom je, že nám přináší uspokojení, radost, odreagování a uvolnění.

V souhrnu se jedná o dobu a prostor, ve kterém nemáme vůči sobě, ani ostatním lidem žádné povinnosti. V tomto čase se věnujeme vybraným činnostem na základě svého vlastního rozhodnutí. Do volného času se nevztahují žádné denní povinnosti jako například péče o domácnost, studium a vzdělávání, zaměstnání, jídlo, hygiena, spánek atd.

U dětí by měl být volný čas zcela odlišný tomu, jaké činnosti vykonávají děti ve škole. Tou nejdůležitější a dobrovolnou činností by měla být hra. Hra, která děti baví a rozvíjí.

Volný čas má několik rozdělení, funkcí, metod, a také definic. Jinak využíváme volný čas dle věku, zálib, aktivit a možností.

„Volný čas lze v souhrnu definovat jako dobu, časový prostor, v němž jedinec nemá žádné povinnosti vůči sobě ani druhým lidem a v němž se pouze na základě svého vlastního svobodného rozhodnutí věnuje vybraným činnostem. Tyto činnosti ho baví, přinášejí mu radost a uspokojení a nejsou zdrojem obav či pocitu úzkosti” (Slepičková, 2005, s. 14).

Dnešní jedinec stojí v přeneseném slova smyslu na křižovatce v rozhodování a volí alternativy dle svého stylu života, jak s tímto časem naložit. Vzhledem k hektické době, je nutno rozložit čas nejen na práci a rodinu, ale také na sociální kontakty, komunikaci, sport, kulturu a společenský život.

Neméně je podstatný odpočinkový volný čas. Věnujeme mu dobu relaxace a odpočinku, regenerace člověka. Tato doba je vhodná k neformálním rozhovorům, čtení knih, poslouchání hudby, nebo jen polehávání třeba na koberci. Podstatné je svobodné využití volného času, tzv. „*mít čas pro sebe*.”

Otázkou zdraví dětí, jejich trávení volného času se zabývá mezinárodní výzkum HBSC – Health Behaviour in School-Aged Children. Jedná se o výzkum HBSC z Anglie, Finska a Norska. V současnosti tato studie zahrnuje již celkem 44 členských států. Česká

republika je do studie zapojena od roku 1994. Shromážděná data dovolují mezinárodní komparaci a longitudinální analýzu dat a jejich srovnávání. Umožňuje provádět analýzu na národní a mezinárodní úrovni (Strašilová, 2017).

Ovšem jak uvádí Vážanský (2001, s. 21) „*Posilování schopnosti snadnějšího přijímání aktů z vnějšku, hodnocení pozitivních i negativních stránek dřívějších, nyní existujících i budoucích dějů, spolu s relativním viděním problémů včerejška, dneška i vize do zítřka jej posunuje k pramenům zdravého postoje a přístupu ke světu, k formování vztahu ke zvyšující se hodnotě a náplni vlastního volného času.*”

Proč děti netráví venku víc času? Jedná se o výzkum u dětí ve věku 7-15 let, jak uvádí Národní pedagogický institut ČR:

Ve výzkumu Komárek (2016) uvádí, že podle nich samotných je to kvůli špatnému počasí 48 %, málo volného času 41 %, hodně učení 35 % a kvůli tomu, že nemají, s kým čas trávit 22 %.

Ovšem podle rodičů mezi nejčastější čtyři důvody patří hlavně počítačové hry 43 %, které hned následuje internet, posílání zpráv, Facebook 43 %, nebezpečí od cizích lidí 30 % a jako poslední důvod uvedli televize 28 %.

1.1 Vymezení pojmu volný čas

Volný čas z pohledu sociálně-psychologického je činnost k utváření mezilidských vztahů, případně k jejich upevnování. Velký vliv má hlavně rodina, která vede k různým volnočasovým činnostem své děti.

Z pohledu zdravotního sledujeme zdravotní a duševní vývoj člověka. „Ve zdravém těle zdravý duch.“ Důležitý je denní režim a rytmus, který ovlivňuje zdravotní stav buď pozitivně, nebo naopak.

Z hlediska volného času je významné, s kým a v jaké společnosti ho prožíváme. Někdo dává přednost menší skupince lidí, někdo upřednostňuje samotu a někdo zas má rád rušný společenský život.

Při porovnání vymezení funkcí volného času podle Pávkové a Hofbauera

- Pávková, J. a kol. (1999) - výchovná funkce
- zdravotní funkce
- sociální funkce

- preventivní s rozvojově záměrná funkce

- Hofbauer, B. (2004)
- odpočinek (regenerace fyzické síly)
  - zábava (duševní odpočinek)
  - rozvoj osobnosti (kulturní požitky)

Funkce volného času rozděluje Slepíčková (2005) také do těchto třech základních skupin.

Instrumentální – má počátky v době rozvoje kapitalismu v počátcích 19. století, kdy bylo dosaženo vysoké úrovně produktivity v průmyslové výrobě. Bylo nezbytné zajistit dělníkům možnosti k regeneraci. Vzhledem k tomu jim bylo umožněno, aby si po práci dostatečně odpočinuli, zregenerovali své síly a zdraví.

Humanizační – jedná se především o výchovné, vzdělávací a socializační volnočasové činnosti. Ve volném čase se také učíme prohlubování novým dovednostem, získáváme nové zkušenosti a přátele.

Zábavná funkce – je to volný čas, kdy se oprostíme od veškerých povinností denního života. Jde především o naplnění přání, potřeb a navozuje příjemné prožitky, zábavu a radost z trávení volného času.

Volnočasové aktivity jsou významným celoživotním faktorem. Uspokojují potřeby jedince, sociálně ho vychovávají a začleňují do společnosti, rozvíjí jeho osobnost a zájmy, utváří jeho postoje a hodnoty (Hájek a kol., 2008).

1.2 Faktory ovlivňující trávení volného času

Jedná se o dvě stěžejní oblasti. Vnitřní a vnější činitele, kteří určují a utvářejí osobnost každého člověka.

Vnitřní – endogenní činitelé jsou vlastnosti a dispozice které tvoří podstatu osobnosti jedince. V základě se jedná o dědičné a vrozené rysy. Dále sem patří zdravotní stav, duševní kondice, věk, pohlaví, temperament a další. Podrobněji se budu tomuto tématu věnovat ve třetím oddíle, kdy se konkrétněji zaměřím na děti mladšího školního věku.

Vnější – exogenní činitelé jsou veškeré vnější podmínky, které určují směr jedince. Jedná se o vlivy, které nás ovlivňují, například – prostředí, výchova, rodina, vrstevníci, škola, media. Osobnost jedince, jeho dědičná výbava a psychický život se rozvíjí především vlivem sociálního prostředí (Perič, Březina, 2019).

Prostředí, které neustále působí na vychovatelného jedince v procesu výchovy (Kraus, 2008).

PROSTŘEDÍ

VYCHOVATEL	...	VYCHOVÁVANY	...	VÝCHOVNÝ CÍL
------------	-----	-------------	-----	--------------

PROSTŘEDÍ

Rodina

Tak jako i v jiných oblastech, tak i v trávení volného času hraje prvotní roli rodina. *„Rodiče jsou pro své děti prvotními vzory. Děti se od svých rodičů učí žít určitým způsobem, přebírají, napodobují jejich životní styl“ (Pávková a kol., 2008, s. 30).*

Je tedy zřejmé, že rodiče jsou pro své děti prvními vzory, a to je důležité pro jejich výchovu a sociální začlenění. Rodina je zdrojem pozitivních a negativních vlivů, které ovlivňují samotnou výchovu. Pokud rodiče tráví volný čas spíše pasivně, tak ani dítě není většinou vedeno k aktivní činnosti. V dnešní době tomu nahrává hlavně technika, kdy tráví svůj volný čas u počítačů nebo na mobilních telefonech a různých herních konzolách. V případě, kdy rodiče nebo alespoň jeden z rodičů je aktivní, tak to má na dítě podstatný vliv. Jedná se o aktivity v různých oblastech kultury i sportu. Neméně záleží také na životní úrovni a statusu rodiny, ve které dítě vyrůstá. Jak popisuje Hofbauer (2004), tak bezesporu velký podíl na trávení volného času, má také to, kde rodina žije. Zda se jedná o obec, město a jaký region. Procházka (2012) uvádí rodinu jako primární stavební kámen pro vnímání světa každého člověka. Jedinec se v ní socializuje a učí základním návykům.

Analýza rodinného prostředí

Jak uvádí Kraus (2008) tak odborná literatura tradičně přikládá největší význam nemateriálním faktorům rodinného prostředí, které vytvářejí základ emocionálního a kulturního klimatu rodiny.

1. Demograficko-psychologické podmínky rodinného prostředí
  - Celková struktura rodiny – jako je věk rodičů, případně jejich věkový rozdíl, pospolitost, otec, matka, počet sourozenců, soužití s prarodiči.
  - Vnitřní stabilita rodiny – atmosféra v rodinném prostředí, předpoklad existence a přirozeného rozvoje rodinného života, nejdůležitější je vztah mezi rodiči a dětmi.

2. Materiálně-ekonomické faktory rodinného prostředí
  - Zaměstnanost, profese rodičů a vliv této skutečnosti na děti.
  - Charakter a kvalita bydlení.
  - Finanční zajištění, individuální spotřeba, životní styl.

3. Kulturně výchovná oblast rodinného prostředí.
  - Vzdělanost rodičů a hodnotová orientace.
  - Využívání a trávení volného času, zájmová činnost, trávení dovolených.
  - Vytváření postojů dětí k lidem, vzdělání, kultuře, práci a k životu celkově.

Dítě v rodině bere svůj domov jako stabilní jistotu. Domov pro něj znamená pocit bezpečí a klidného zázemí. Je zde v bezpečí před vším neznámým a nebezpečným, co přináší okolní svět. Doma je tam, kde se cítíme v bezpečí a kde nás mají rádi. Kde můžeme sdílet vzájemně naše pocity, city, radosti, ale také starosti se svými rodiči nebo sourozenci. Domov je prostředí, ve kterém žijeme, obklopují nás věci a také příroda okolo nás.

Dobrý domov je jednou z podmínek šťastného dětství. A šťastné dětství je jednou z podmínek pro dobré, zdravé utváření lidské osobnosti (Matějček, 2017).

Rodiče mají velmi výrazný vliv na dítě – působí na něj záměrně (výchovou),

ale také nezáměrně, pouze charakterem každodenního vzájemného soužití. Což je důležité pro to, aby si rodiče uvědomovali, že osobnost svých dětí je výrazně ovlivněna a formována jejich vlastním chováním. Tuto zkušenost potvrzuje i Sak (2000), který uvádí, že nezáměrné působení má často silnější vliv než výchovné působení záměrné. Tuto informaci pak zdůvodňuje tím, že mladý člověk nechce být vychováván a mentorován. Potřebuje mít pocit svobodné volby a být aktivní.

Vzhledem k tomu, že v tomto tématu je rodina stěžejní, tak ji budu věnovat pozornost i v dalším oddíle sportovního trojúhelníku.

Škola

Od školy se očekává, že jako vzdělávací a výchovné zařízení vytvoří předpoklady pro úspěšný vstup dětí do profesionálního, občanského i volnočasového života. Nástupem do školy se jedná o velmi podstatnou změnu v životě dítěte. Začíná se osamostatňovat, přijímat zodpovědnost, musí si vydobýt svou pozici a umět respektovat své okolí. Volnočasové aktivity školy v letech školní docházky odkrývají zájmy a nadání dětí. Školy podporují jejich schopnosti a dovednosti, umožňují jejich rozvoj a nastartování do budoucí dráhy.

„To potvrzují studijní, profesní a životní kariéry mnoha účastníků předmětových olympiád, uměleckých nebo sportovních soutěží, kteří se v původně „pouze“ zájmových oborech profesionalizovali, dosahují v nich špičkových výsledků a v současnosti přispívají k rozvoji svého oboru” (Hofbauer, 2004, s. 66).

Školy uskutečňují příležitostné nebo jednorázové volnočasové aktivity. Jedná se o návštěvy historických památek, kulturní, sportovní, putovní, soutěžní a další drobné akce, které mají oddechovou a kompenzační funkci. Těmito volnočasovými akcemi si prohlubují vědomosti a doplňují obsah učiva.

Vzhledem k tomu, že dítě tráví ve škole podstatnou část dne, tak klima školy má v období volného času velký význam pro rozvoj osobnosti dítěte. Proto je důležité podle zjištění České školní inspekce, že v mnoha školách stále převládá stereotypní frontální přístup, který je potřeba odbourat a uplatnit aktivizační a kooperační způsoby výuky. Využít specifická zařízení, která jsou určena pro působení dětí ve volném čase. Zajistit neodtrženost žáka od aktivit ve volném čase, čímž se předchází i kritickým jevům jako jsou například – drogy, šikana, alkohol a tabákové výrobky, záškoláctví. Proto může volnočasová aktivita pokračovat v prostorách a zařízeních volného času mimo školu, kdy

děti navštěvují školní družiny, zájmové kroužky, domy dětí a mládeže, střediska volného času a další. Jak uvádí Kraus a Poláčková (2001): Výchova jedince by měla přispět k řešení současných vážných životních problémů a ke zmírnění negativních důsledků ve dvou rovinách: Přípravou na kooperaci jako základní podmínku přežití lidstva a se způsoby jejího optimálního řešení.

Vrstevnické skupiny

Od faktoru školy se plynule přechází k faktoru vrstevnické skupiny. „*Vrstevnické skupiny mají značný vliv na rozvoj osobnosti, a to jak ve smyslu pozitivním, tak negativním. Patří často k referenčním sociálním skupinám, tzn. skupinám, s nimiž se jedinec identifikuje, nebo by se rád identifikoval*” (Kraus, 2008, s. 90). Dítě se nachází nejen v roli školáka, ale také spolužáka a kamaráda. Jde o neformální dobrovolné sdružování dětí blízkého věku, obdobného zájmu, blízkého sociálního statusu. Vrstevnické skupiny se věnují společným hrám, jednoduchým soutěžím, sportu, zábavě, komunikaci, navazují přátelství, učí se kompromisu a toleranci. Poznávají kolektivní společnost, ale i sami sebe. Stanovují si vlastní cíle, prožitky, vzpomínky a vztahy, využívají pocit nezávislosti na dospělých. Vrstevnické skupiny jsou trvalou součástí života a zachovávají si značný výchovný potenciál, vzdělání, oddech i zábavu. Jsou si blízké stejnými zájmy a aktivitami, které jsou v každém daném věku jiné. Vrstevnické skupiny se vyznačují tím, že mají stejné nebo podobné generační zájmy a záliby. Mohou se ovšem projevat i negativní jevy jako je záškoláctví, sprostá slova, agrese, nedisciplinovanost. Příslušnost k vrstevnické skupině proto může zásadně ovlivnit způsob sociální interakce. Vzhledem k tomu, že se děti cítí v těchto vrstevnických skupinách chápány a sdílí v nich porozumění, stávají se na sobě až závislí. Jak uvádí (Pávková, 2001, s. 36) „*tyto skupiny jsou často nositeli určité zvláštní subkultury nebo dokonce kontrakultury.*” Kraus a Poláčková (2001) ovšem uvádí, že každý člověk je osobnost a jeho prostředí zahrnuje vztahy, hmotné předměty, duchovní systém a morálku.

Masmédia

Masmédia nás dnes obklopují ze všech stran. Dokážou velmi ovlivnit naše myšlení, názory, pohled na skutečnost. Ovlivňují nás kladně i záporně. Určitě byla velmi kladná doba v období tzv. Covidu, kdy jsme uvítali možnosti sociálních sítí a komunikace se svými nejbližšími v rodině i mezi přáteli. Možnost distanční výuky, internetová online

spojení s knihovnami i pokyny ohledně aktuální situace. „*Masmédia se jeví, jako velmi významný a dnes již nepostradatelný prostředek vzdělávání a výchovy, akulturace, multikulturní výchovy a socializace jedince. Jejich účinky lze shrnout např. takto: Působení medií je natolik komplexní jev, že jen velmi obtížně postihujeme všechny souvislosti, v nichž se projevuje*” (Kraus, 2008, s. 127).

Forma komunikace přes media roste neuvěřitelnou rychlostí a velikostí. Jedná se o celosvětový trend stále nových sociálních sítí, jakými jsou Facebook, Twitter, WhatsApp, Instagram, TikTok a další. V posledních letech vznikají media vytvářena dětmi a mladými lidmi s cílem sdělování informací o sobě, zveřejňování vlastních fotografií, skutečnosti a zážitků.

Ovšem je velmi podstatné umět včas rozpoznat, kdy nám tato media slouží a kdy se jim zcela poddáváme. Jsou náročná na čas, nepřímá sociální komunikace, zkreslené a upravené informace. Takto nepřiměřené využívání medií může vést až k závislosti “netománii” a psychopatologickým jevům. S tímto mediálním nárustem se znásobil i počet sledování nežádoucích pořadů pro děti jako je kriminalita, násilí, pornografie. Zodpovědnost za děti a mládež, která tráví u medií až nezdravě mnoho času, nesou jejich rodiče.

„Dítě a mladý člověk se také v této oblasti může (a má) stávat pánem svého konání a umět odmítat to, co by ho činilo podřízeným, závislým a odcizeným” (Hofbauer, 2004, s. 138).

Podle Hofbauera (2004) se možnosti medií rozvíjejí neskutečným tempem. Poslední desetiletí se stalo obdobím kvantitativního i kvalitativního rozmachu nových informačních a komunikačních technologií, jenž mají široké uplatnění ve volném čase dětí.

1.3 Výchova ve volném čase

V roce 1948 byla sociologie považována za „buržoazní pavědu“ a prakticky zlikvidována. Až od poloviny šedesátých let minulého století se významně začalo posuzovat, jak velký význam má volný čas. Ve všech evropských zemích včetně naší republiky vznikaly podmínky pro jeho prosazení. Postupně se zkracovala pracovní doba, byl zaveden pětidenní pracovní a školní týden. Začala se prosazovat samotná disciplína sociologie a pedagogika volného času. Nové vědecké kontexty popisuje Skalková (2004), kdy uvádí, že věda nepředstavuje ustrnulý stav, ale proces, v němž dochází k neustálým

změnám, a to v důsledku intenzivního rozvoje. Současným posláním pedagogiky volného času je analyzovat dosavadní vývoj vnášet do nich nové podmínky a iniciativy a utvářet děti a mladé lidi k tomu, aby se za pomoci dospělých (rodičů, vychovatelů, animátorů) a později samostatně učili vhodné aktivity. Správně volili realizační způsoby a vše dokázali zvládat tak, aby byly ve prospěch rozvoje jich samých, jejich sociálního okolí, společnosti a přírody“ (Hofbauer, 2004).

Jako výchovné působení mimo vyučování je pozornost věnována činností tvořícím součástí volného času. Jak jsem již popisovala, je mnoho pohledů a mnoho rozdělení podle autorů dle jejich výzkumu. Dělení volného času podle Pávkové (2002) mi připadá nejvýstižnější:

Odpočinkové a rekreační činnosti ve výchově mimo vyučování.

Zájmové činnosti jako součást výchovy mimo vyučování.

Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti ve výchově mimo vyučování.

Příprava na vyučování ve výchově mimo vyučování.

Oblíbeným významem volnočasových aktivit je sdružování dětí a mládeže. Základem je, že se jedná převážně o dobrovolné setkávání vrstevníků v různých oddílech, klubech nebo spolcích. Po vstupu do těchto organizací jim jde o dosažení cíle, dodržování daných zásad, přijímat a předávat svoje znalosti a dovednosti, využívat volný čas pro vlastní rozvoj. Účast rozšiřuje prostor a možnosti daného jedince. Naplňuje ho novými zážitky, zkušenostmi, umožňuje realizaci individuálních zájmů a potřeb, ale také účast v kolektivních činnostech.

„Výchova volným časem přenáší důraz na prostředky výchovy: celkové využívání volného času je tedy cílem, podmínkou i prostředkem současně“ (Kaplánek, 2017, s. 93). Proto vzdělávací zařízení pro pedagogy volného času věnují velkou pozornost rozvoji zážitkové pedagogiky. Pedagogika volného času je stále ještě mladým oborem. Přesto, že se studuje na Českých i Slovenských vysokých školách, stále si ještě hledá své místo. Na našem trhu je již dostatek odborné literatury, na Slovensku odborné reflexe prozatím chybí (srov. Kaplánek, 2017, in Bauman, 2012).

Zájmová a vzdělávací činnost

Výchova skrze volný čas, jak popisuje Kaplánek (2017). Nejde o cíl výchovy ve volném čase, ale podstatná je výchova skrze volný čas. Možná to trochu vypadá jako slovíčkaření, ale při zamyšlení jde o podstatu výchovy. Jde o to, že je potřeba hledat směry, jak poznávat, objasňovat a předávat aspekty pedagogického myšlení které tvoří ideovou představu pedagogické praxe a významně se realizují do konkrétních činnosti. Kaplánek (in Opachowský, 2017) zdůrazňuje, jak je potřeba uchopit volný čas pohledem pedagogů. Vnímat volný čas jako prostor, v němž se můžeme rozvinout, jako možnost změny a seberealizace. Do tohoto oboru patří zájmové vzdělávání, které je v České republice definováno ve školském zákoně z roku 2004, § 111. Pro tuto zájmovou činnost mohou posloužit střediska volného času, školní kluby a družiny. Ovšem příležitostná zájmová a vzdělávací činnost se uskutečňuje mimo sídlo organizace, jako například sportovní turnaje, exkurze, výlety. Dále sem spadá táborová činnost, ale i pravidelné sportovní a kulturní akce, jako vystoupení hudebních souborů, sportovních soutěží, nebo vzdělávání žáku se specifickými vzdělávacími potřebami. „*Zájmová činnost se chápe jako cílevědomá aktivita zaměřená na rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností.*“ (Kaplánek, 2017 s. 123) Jedná se o skutečný individuální motiv, který se projevuje kladným vztahem k určité činnosti. Hlavním znakem zájmové činnosti je dobrovolnost, a proto probíhá bez nátlaku, stresu, obav a nervozity. Zájmy si volíme dle vlastních schopností a dovedností které rozvíjíme. Při těchto zájmových činnostech se mohou kompenzovat mnohé nelibé a nechtěné povinnosti. Jedná se o uspokojování základních a fyziologických potřeb. Pomocí této metodiky je cílem pedagogů a vychovatelů směřovat děti a mladé lidi k vytvoření životních vizi a určení směru jejich života v oblasti volného času.

Shrnutí 1 části

Volný čas je vzácnost každého dne a měli bychom jej umět dostatečně využít. Více se zaměřit na správnou volbu využití volného času a věnovat ji dětem, rodině, sobě, přátelům. Kolektiv a kolektivní sport je nejen výhodou pro udržování sociálních vazeb, zdravotní svěžesti, ale především důležitý pro psychický rozvoj dítěte. Pedagogika volného času je stále se rozvíjející obor, tedy proces, v němž dochází k neustálým

změnám v důsledku intenzivního rozvoje. Z pohledů autorů Kaplánek, Pávkova, Hofbauer je vzájemná shoda v tom, že volný čas bychom měli využívat mimo jiné také k relaxaci, a to nejen fyzické, ale také duševní.

2 Sport a organizovaná činnost ve volném čase

Slovo SPORT je anglosaského původu a odvozeno od slova „disport“, což znamená obveselení, rozptýlení, zábavu, soutěžní charakter a útek od povinností. Zpravidla se jedná o pohybovou (fyzickou) aktivitu, která je provozována podle určitých pravidel a metod. Sport dělíme na individuální a kolektivní. Individuální je zaměřen na jednotlivce, jeho výkony a výsledky, kdy se jedná např. skok o tyči, hod oštěpem, sprint... Kolektivní sport je určen pro kolektiv hráčů dle jasných pravidel, kdy do této kategorie patří například fotbal, hokej, házená, basketbal a další.

Úrovně provozování sportu

Na vrcholové úrovni profesionálně nebo poloprofesionálně sportovec obvykle trénuje denně několik hodin, nebo několikafázově na plný úvazek. Účastní se soutěží na mezinárodní úrovni.

Na výkonnostní úrovni poloprofesionálně nebo amatérsky. Jedná se o několika hodinový pravidelný trénink, registrace ve sportovním svazu, pravidelná účast v soutěžích.

Na rekreační úrovni se sportovec věnuje sportu příležitostně, dle vlastního uvážení a jeho volného času.

Zásady výběru sportu v dětském věku

Správná volba specializované sportovní činnosti patří mezi základní a často prioritní procesy ve sportu dětí. Jedná se o dva základní aspekty, ze kterých se musí vycházet. Jednak to je optimální předpoklad pro danou činnost a také podmínky k realizování vybraného sportu, okolí a prostředí v němž dítě vyrůstá.

Každý sportovní klub či organizace si vybírá cíleně talentované jedince z celého potenciálu zájemců (Kučera a kol., 2011). Je to zdoluhavý proces, který je pro dítě (sportovce) velmi zatěžující, rizikový a ve většině případů prognosticky nebezpečný. Při nesprávném odhadu se jedná o fyzicky i psychicky náročné požadavky na dítě. Princip ranné specializace tak velké zátěže dítě neunes a v mnoha případech ztrácí zájem o sportovní činnost. Bohužel zde hraje i velkou roli nekritický přístup rodičů a vidina

ekonomického efektu při špičkových výsledcích. Mnohdy se jedná o uskutečňování nesplněných snů rodičů. Naopak správný výběr dává předpoklad pro růst sportovní výkonnosti a aktivního zdraví jedince.

Pokud hrajeme hru doopravdy, napodobujeme vážnost a skutečnost života. Někdy nám dané situace přináší prožitky smutku, štěstí, radosti. Hry nám pomáhají napodobovat problémové situace a ukazují věrný obraz jednání jedince i kolektivu (Kaplánek, 2017).

Odborná studie MŠMT ČR (2020) „Jak jsou na tom české děti s pohybem?“ uvádí, „...že děti jsou aktivní, ale na doporučený objem aktivity dosáhne jen necelá pětina školáků ve věku 11-15 let. Sportu se více věnují chlapci (72 %) než dívky (61 %). Celkově s nárůstem věku aktivita klesá. V pátých třídách je aktivně sportujících dětí 73,5 %, v devátých třídách už jen nadpoloviční většina 57 %. Nedostatek pohybu je i v každodenní docházce do školy. Pěšky nebo na kole se do školy dopravují jen děti z bezprostřední blízkosti bydliště.“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020)

2.1 Vybrané organizace, sportovní oddíly

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR vypracovalo exaktní kritéria pro zařazování do sportovních středisek a škol. Tímto materiálem by se měl řídit nejen trenér, ale také celá organizace svazu, rodiče a lékaři. Pro stanovení způsobilosti dítěte ke sportu, musíme vždy vycházet ze zásad obecných kritérií. „*Objektivně či relativně objektivně zhodnotíme genetické předpoklady, zdravotní vybavenost, fyziologické parametry i vlastní pohybové vazby*“ (Kučera a kol., 2011, s. 78).

Pro řízení organizací a sportovních klubů je zásadní záležitostí etika. Etický kodex pomáhá předcházet a rozpoznávat sporné situace. Je součástí komunikace k stávajícím i budoucím sportovním členům a partnerům. Jedná se o respektovanou hranici mezi dobrým a špatným, mezi přijatelným a nevhodným. Pozice trenéra, učitele, nebo organizátora by měla být osobním příkladem pro dětské sportovce, a proto jak trenéři, tak i učitelé TV vzhledem k povaze své práce jsou vystaveni zvýšeným nárokům na vytváření pozitivních interpersonálních vztahů a nedílnou součástí je i schopnost sebereflexe a sebevzdělávání (Sekot, 2019).

Sportovní kluby a tělovýchovné jednoty

Sportovní kluby a tělovýchovné jednoty jsou základními organizacemi České unie sportu. Provozují sportovní činnosti zejména v místech svého sídla. SK a TJ jsou vlastní právní subjektivitou, v převážné většině vedeny dobrovolníky z řad cvičitelů a trenérů.

Okresní sdružení České unie sportu

Jsou kluby a tělovýchovné jednoty v daném okrese. Zajišťují odborný servis a vytvářejí podmínky pro okresní sportovní svazy, které organizují soutěže a závody pro mládež i dospělé. Věnují se administrativním záležitostem a umožňují dobré podmínky pro poradenství v ekonomických a právních činnostech. Pomáhají s podporou sportu, sportovišť organizují sportovní akce s veřejností (česká unie sportu, online).

Národní sportovní svazy

Národní sportovní svazy jsou spolky s celostátní působností. Jejich úkolem je přijímání nových národních sportovních svazů do České unie sportu. Hlavní činností je organizovat a řídit činnost ve sportu na území ČR. Hájit zájmy sdružených členů a zabezpečit státní reprezentaci ČR v daném sportovním odvětví. Od běžných sportovních spolků se odlišují především celostátní působností a členstvím v evropských a světových federacích. Podstatnou podmínkou NSS je podepsání Antidopingové charty.

Český klub fair play

Úkolem Českého klubu fair play je vyhledávat a oceňovat sportovní činy, které jsou hodny pro splnění požadavků čestného sportovního chování. Klub úzce spolupracuje s Mezinárodním výborem pro fair play při UNESCO, který již v roce 1975 udělil nejvyšší ocenění Emilu Zátopkovi. Prioritní náplní klubu je vyhledávání a vyznamenávání činů čestného sportovního chování a soutěžení. Propagaci fair play je „vítězit ano, ale ne za každou cenu.“

Deset principů fair play, který by měli viset na stěně každého klubu, nebo v šatně sportovců (Český olympijský výbor, online).

- *Bojuj vždy čestně, kamarádsky a dle pravidel.*
- *Soutěž má stejné podmínky pro všechny závodníky.*
- *Respektuj pravidla, pokyny rozhodčích i organizátorů.*

- *Prohraješ-li, po zápase nebo v cíli podej soupeři ruku.*
- *Vyhraješ-li, nechovej se k ostatním nadřazeně.*
- *Važ si svého soupeře, i když není tak dobrý jako ty.*
- *Poraženému se nesměj.*
- *Hraj férově nejen na hřišti, ale i doma nebo ve škole.*
- *Svým chováním buď příkladem i mladším kamarádům.*
- *Diváci, zatleskejte vítězům i poraženým.*

Sokol

Sokolství je založeno na národních tradicích, na odkazu ušlechtilých činů a kodexu fair-play. Usiluje o celkový osobnostní rozvoj člověka, pod záštitou sportovních, kulturních a společenských aktivit, které se uskutečňují ve sportovních zařízeních. Organizátoři a členové sokola utvářejí prostředí pro uchovávání sokolských hodnot jako je všestrannost tělesného, duševního a sociálního rozvoje osobnosti člověka. Sokolského sportu jsou účastní členové bez rozdílu věku a postavení. Sokol je pod záštitou MŠMT a věnuje se dětem už od předškolního věku a rozvíjí jejich tělesnou zdatnost a zdravý životní styl. Sokolové jsou hrdí na vlastní tradici a lásku k rodné zemi. V letošním roce slaví 160 let od svého vzniku. (Česká obec sokolská, online).

Asociace amatérských sportu ČR

Cílem AAS ČR, je rozvoj a podpora amatérských sportovců a sportovních aktivit, která by měla vést ke zkvalitnění sportu ve společnosti. Hlavní důraz klade na sportovní aktivity dětské populace. Záměr vychází ze skutečností, že aktivní trávení volného času ať už sportem, nebo jinou pohybovou činností patří ke zdravému životnímu stylu. Asociace se podílí na rozvoji a podpoře amatérských sportovních aktivit, na budování nových sportovišť, vyhledávání sportovních talentů, budování a upevňování amatérských klubů. Hlavní podporu zaměřuje na školy, žáky a všechny děti se zájmem o sport (Asociace amatérských sportů ČR, online).

Školní tělesná výchova

Tělesná výchova je v učebním plánu každého ročníku základní školy. Směřuje k poznání vlastních schopností a možností. Podstatné je propojení pohybových činností

se zdravotními účinky a posilování tělesné zdatnosti. Učivo TV je členěno na činnosti ovlivňující zdraví, činnosti ovlivňující pohybové dovednosti a činnosti podporující pohybové učení.

Jak se tělesné výchovy týká, uvádí Dvořáková a Engelthalerová (2017, s. 38) „*Ize tedy říct, že cílem je pozitivně ovlivnit pohybovou gramotnost žáků.*” Počet hodin tělesné výchovy na školách je nedostačující. Dle RVP může škola také realizovat společná bruslení, plavání a lyžování. Na prvním stupni ZŠ je tělesná výchova rozdělena na dvě období. V prvním se požaduje zvládnutí určitých pohybových dovedností, bezpečnosti, spolupráce, hygieny. V druhém období se předpokládá samostatnost, vlastní aktivita, spolupráce, znalost pravidel a iniciativa. Hodnocení je individuální, záleží na posunu zvládnání dovednosti a zdatnosti každého žáka. Dle sborníku FTVS „je nízký podíl ZŠ s výukou zdravotní TV, přesto, že je stále rostoucí počet zdravotně oslabených žáků.”

2.2 Kolektivní sport a jeho pozitiva

Již v předešlých kapitolách jsem se zmiňovala o tom, jak je sport důležitý a prospěšný. Přesto, že jsou všechny pohybové aktivity v době raného vývoje člověka velmi důležité, tak bych se ráda více zaměřila na prospěšnost kolektivního sportu.

Kolektivní sport je typický pro spolupráci v týmu. Hráči v týmu se spoléhají vzájemně jeden na druhého a každý jednotlivec je důležitý pro celek. Vzájemně se učí nahradit jiného spoluhráče a stejně tak mít jistotu, že může být sám nahrazen. Takový přístup je pro děti velmi výchovný. Dochází k potlačení pocitu méněcennosti, ale zároveň i k jasným momentům nahraditelnosti. Týmovou souhrou je rozvíjena důvěra a spolehlivost. Jak popisuje ve své literatuře Kučera a kol. (2011) děti se v kolektivu učí sociálním reakcím jako je spolupráce, soutěživost a pomoc slabším. Reakce v kolektivu dětí a vrstevnických skupinách má zcela jiný ráz než na dospělé lidi.

Vojtová (2008), která se specializuje na děti s poruchami chování uvádí ve své literatuře poznatky o nutnosti schopnosti pracovat a bavit se v týmu. Schopnost pracovat v týmu přináší pozitivní zážitky ze skupinových aktivit jako takových. Dovednost se kolektivně zapojit, myslet v souvislostech, nebát se řešit vzniklé problémy, hledat logická řešení, rozvíjet dovednost a spolupracovat. Obdobný názor má také Kaplánek (2017) který poukazuje na princip výchovy zážitkem, což objasňuje pomocí tří pojmů – prožitek, zážitek a zkušenost.

Kolektivní sporty přinášejí i mnoho dalších pozitivních výhod:

Budování sebevědomí a zvládnání emocí – spolupráce v kolektivu více umocňuje prožitek ze hry (ze zápasu, soutěže) a učení se novým dovednostem napomáhá zvyšovat sebevědomí. Nauči se také přijmout porážku, poučit se z chyb a zvládat emoce.

Komunikační dovednosti – komunikace je základem všech vztahů a v týmu to platí dvakrát. Vzájemná domluva mezi hráči, a to jak verbální, tak neverbální je velký posun k úspěchu. Hráči se tak naučí i rozumět řeči těla.

Vytrvalost – kolektivní sport vyžaduje při určitých situacích rychlé jednání, flexibilitu a vytrvalost. Pevná vůle, odhodlání, tvrdá práce jsou podmínky k úspěchu. Vytrvalost je vlastnost, která sportovce provází nejen při hře nebo tréninku, ale celým životem.

Vzájemná spolupráce a disciplína – spolupráce a souhra je v kolektivním sportu na prvním místě. Jedině spjatý tým, který umí dodržovat disciplínu je schopný vyhrávat, a to je úkol a sen každého trenéra (Fitcann Sport 2021, online).

Studie z Washingtonské univerzity v Santa Louis z roku 2019 prokazuje, že kolektivní sport značně snižuje riziko deprese u dětí, která za posledních 10 let vzrostla o 37 %.

Dalším důležitým faktorem je vzrůstající obezita u dětí. Proto je důležitý důraz na prevenci než léčbu, což má význam právě u dětí a dospívajících. Jak uvádí výzkum, tak u britských dětí ve věku 2-15 let vzrostla obezita za pouhý rok o 0,3 procent (rok 2010 z 16 % na 16,3 % v roce 2011). Jak odborná veřejnost, tak i řada institucí se vyjadřuje k problémům celosvětové obezity a apeluje na jeho snížení. V České republice je situace proti světové podstatně mírnější (Včelařová, Bendová, 2013).

2.3 Motivace dětí ke sportovním aktivitám

Všechny tyto uvedené skutečnosti jsou benefity kolektivního sportu. Motivací být úspěšným sportovcem už v dětském věku jsou sportovní vzory, trenér i rodiče. Motivovat děti ke sportu je bezesporu užitečná a záslužná činnost. Příkladnou motivací jsou především vzory sportovců, profesionální sportovci, sportovně aktivní rodiče, láska k jistému sportu, motivační literatura, hra fair play, sportovní olympijské hry. K úspěchu vede spolupráce všech členů týmu včetně trenérů a rodičů, ale podstatné je, aby si děti

tréninky a zápasy užily. Rodiče by měli brát zřetel na to, že sport je pro děti v tomto věku především zdrojem radostných prožitků, a ne arénou dobývání úspěchu za každou cenu (Sekot, 2019). Děti musí mít ze sportu zážitek, který je naplňuje, pocit úspěchů, který překonává očekávání, přátelé, pohyb, ctižádost a hravost.

Provozování kolektivní sportovní činnosti na vrcholové úrovni je nejen spousta dřiny, sebezapření, ale také finančně a časově velmi náročná činnost. Mnozí rodiče motivují své děti k účasti i na nesoutěžních amatérských sportech, kde působí například jako garanti nebo organizátoři. Je potvrzeno, že se vytvářejí velmi dobré osobní vztahy mezi společně sportujícími rodiči a dětmi, utužuje se tak společná soudržnost budována na společných zájmech.

Sekot (2019) dále zdůrazňuje, že mezi nejčastější motivaci mladých ke sportování je především zábava. Ale také snaha zlepšit stávající dovednosti a učení novým, vzrušení a nevšední zážitky, sdílení času s kamarády a navazování nových přátelství, být úspěšný a vítězit.

Z hlediska sportovní motivace je důležité si uvědomit, že pro tělesnou činnost je potřeba tělesný pohyb. Motivů je mnoho, ovšem do sportovních je bezesporu nutno zařadit motiv společenského kontaktu, motiv dosahování něčeho, motiv prestiže, motiv emocionální, motiv agrese i bezpečí (Slepička a kol., 2006).

Nejsledovanější kolektivní sporty světa v roce 2020

Nejpopulárnější sporty na světě VolleyCountry (Popelka, online)

poř.	sport	počet fanoušku	populární v ...
1.	fotbal	3,5 miliardy	Evropa, Afrika, Asie, Amerika
2.	kriket	2–3 miliardy	Indie, Pakistan, Anglie, Asie, Austrálie
3.	lední hokej	2 – 2,2 miliardy	Asie, Evropa, Amerika
4.	tenis	kolem 1 miliardy	Evropa, Amerika, Asie
5.	volejbal	900 milionu	Asie, Evropa, Amerika, Austrálie

Shrnutí 2 části

V druhé části si dovolím vypíchnout nejen shodu o výhodách kolektivního sportu, ale především soulad autorů k psychice dítěte v kolektivu. Kolektiv dokáže motivovat a zakomponovat i děti s poruchami chování. Sportovní vyžití, které má pozitivní vliv na výchovu, rozvoj a zdraví dítěte. Základní přehled sportovních oddílů a klubů na české i celosvětové úrovni, které se věnují dětem i dospělým.

3 Zásadní sportovní trio – rodič, dítě, trenér

„V životě nestačí jen dělat věci správně, je důležité dělat správné věci” (Bukač, 2014, s. 6).

Pokud se jedná o sport u dětí, tak je velmi důležitá souhra v takzvaném “trojúhelníku”... rodič, dítě, trenér.

3.1 Rodič, jako faktor při sportovních činnostech

Důležitou a základní otázkou je, kdy začínáme s dětmi sportovat a jaký druh sportu zvolit. Role rodiče ve sportu není jednoduchá. Rodič by neměl dítě do ničeho nutit, jak vychází z Konvence práv dítěte, což je smlouva o závazných mezinárodních právech přijata v roce 1989 ve Spojených Národech a dnes ratifikována 196 státy.

Rodič si musí uvědomit, že dítě nesmí přijít žádným nátlakem o své dětství. Zpočátku by se mělo ke sportu přistupovat jako k zábavě, rozvoji, komunikaci, kolektivní hře. Dítě musí dostat prostor, aby si sport oblíbilo a našlo v něm zalíbení. Každý rodič si přeje, aby zrovna to jejich dítě bylo to nejlepší na světě, ale opravdových talentů se rodí hodně málo. Měl by si spíše uvědomit, jak je sport pro dítě úžasný, jak ho pozitivně nabíjí, podporuje zdraví a pomáhá v rozvoji a výchově. Základem sportu je všestrannost, kdy je dítě vedeno k tomu, aby se nespécializovalo na určitý sport, ale umělo běhat, plavat, lyžovat, jezdit na kole, skákat přes švihadlo atd. Určitá motivace a vzory sportovců jsou velkým hnacím motorem.

Sekot (2019) poukazuje, že většina rodičů řeší sportovní aktivity u dětí už ve věku 3-4 let. Ovšem systematický výběr sportu a vhodného klubu je později, kolem 5-6 let věku.

V praxi se ukazuje, že dobré základy mají děti, které rodiče rozvíjeli v jedné ze tří oblastí:

Motivace vlastním příkladem – nápodoba, jde o takzvanou přirozenou představu, že sport je něco automatického, běžného.

Motivace sportovním prostředím – je velmi účinná, jde o vrozenou vnímavost na okolí a prostředí.

Sledováním sportovních akcí – v tomto směru se většinou ztotožní se svými vzory a idoly.

Kladně působí, pokud jsou rodiče schopni a ochotni rozvíjet sportovní pohybové aktivity společně. Zda se jedná o běhání, lyžování, jízdu na kole, nebo jen skákání či házení míčem není podstatné. Takový přístup se nazývá socializace sportem. Výchova sportem je, když rodič své dítě přiměřeně podporuje, umožňuje mu sportování, kontakt v kolektivu. Dítě prožívá radost, soutěživost, bojovnost, naučí se toleranci, hře fair play, ale také prohře, pokoře i zklamání. Rodič by měl své dítě podporovat ne kvůli budoucí kariéře nebo proto, aby se uspokojili jeho ambice, ale proto, jak moc je sport úžasný a jak moc dítěti pomáhá v rozvoji a výchově (Perič, Březina, 2019).

Jak je známo, velkým problémem se stává, pokud rodiče své děti do něčeho nutí a přesvědčují. V takovém případě je výsledek zcela opačný a má negativní dopad na motivaci dítěte. I dětský sport je o práci a dřině. To si musí rodiče uvědomovat a dítě nepřetěžovat. V tomto věku ani nejde přesně určit v čem dítě může vyniknout a co jej může inspirovat a bavit. Nemělo by se ovšem u prvního nezdaru nebo nechtění přestat trénovat, nebo zkoušet něco jiného. Proto je podstatné dítě motivovat a podporovat. Umět pochválit i pokárat. Nemalé obětování to přináší na čas věnovaný sportovním aktivitám dětí, a také ekonomickou zátěž rodičů. Téměř každý sport je finančně náročný. Jedná se o platby sportovních kroužků, výstroje, výzbroje, pomůcek, soutěží, ale i provoz, cestování.

Výzkum: České děti venku – Reprezentativní výzkum, kde a jak tráví děti svůj čas. Závěrečná zpráva z výzkumu, 5. května 2016 Nadace Proměny Karla Komárka

Co dětem brání být více venku? Pohled rodičů.

Zájem o video (on-line) počítačové hry	43 %
Zájem o internet, posílání zpráv, Facebook atd.	30 %
Nebezpečí od cizích lidí	28 %
Zájem o TV	21 %
Špatná dostupnost vhodných míst poblíž	17 %
Nemá nikoho, s kým by si mohl(a) hrát venku	15 %

Větší zájem o sportovní aktivity pod střechou	13 %
Nebezpečná doprava	13 %
Zájem o poslech hudby, umění, čtení atd.	13 %
Čas trávený v obchodech, nakupováním, ...	6 %
Nebezpečí úrazu při hře/sportu ve venkovním...	4 %
Zdravotní omezení	3 %
Chybí možnost dopravy	2 %
Jiný důvod	18 %

Co dětem brání být více venku: Za největšího nepřítele pobytu venku považují rodiče jednoznačně počítač a další přístroje pro připojení na internet (ještě více u starších dětí). Přes počítač a internet se děti dostanou k různým počítačovým hrám (v podstatě vždy, když dítě hraje hry, mají rodiče pocit, že mu hry berou čas, který by mohlo strávit venku), popř. jim požívá čas aktivita na internetu a sociálních sítích v čele s Facebookem. 28 % rodičů pak zmiňuje jako nepřítele pobytu venku i televizi. Nicméně objevují se i důvody odkazující na to, že rodiče nechtějí nechat děti venku bez dozoru, protože jim tam hrozí nebezpečí od cizích lidí (v 30 % častěji u rodičů dívek a menších dětí), popř. od aut (v 15 % častěji u malých dětí, společně s nebezpečím úrazu).

3.2 Vývojové charakteristiky dítěte mladšího školního věku

I jako laici na první pohled vidíme, jaký je rozdíl ve vývoji u dítěte ve věku tři, šest, anebo deset let. V daném věku by si dítě mělo hrát, ale také si uvědomovat disciplinovanost, kázeň a povinnost. Mladší školní věk je období mezi 6–10lety. Za období pohybového neklidu, živosti, nestálosti i hravosti se považuje věk 6–7let. Zlatý věk motoriky 8–10let, je období nejsnadnějšího učení sportovních a pohybových dovedností.

Anatomicko-fyziologické a psycho-sociální zvláštnosti jsou v určitých věkových obdobích charakteristické pro danou věkovou skupinu. Dětství je charakteristické

významnými změnami ve všech hlavních oblastech, které vytvářejí lidskou bytost (Perič, Březina, 2019).

Z hlediska sportovního tréninku patří mezi základní:

Tělesný vývoj – děti vyrostou v tomto období až o 50 a více centimetrů a současně zvýší svou hmotnost, čímž dochází i k plynulému rozvoji vnitřních orgánů. Orgány nejen že rostou (srdce, plíce apod.), ale mohou výrazně měnit i svou funkčnost a úlohu (změna práce srdce, činnost pohlavních orgánů, činnost žláz s vnitřní sekrecí apod.). Značná plasticita nervového systému a pohyblivost vytváří v dětském věku rozvoj koordinačních a rychlostních schopností nejen u sportovců.

Psychický a sociální vývoj – mění se chápání a vnímání nejen okolního světa, ale i vlastní osoby, formuje se vztah k vrstevníkům a celé společnosti. Důležitým obdobím v tomto věku je vstup do školy. Dítě se naučí začleňovat do kolektivu a přizpůsobovat se daným pravidlům.

Pohybový vývoj – výkonnost se přirozeně zvyšuje, a to bez ohledu na to, jestli dítě sportuje nebo ne. Toto období je charakteristické rychlým učením pohybů, motoriky, opakováním předvedeného úkolu. Dobře se uplatňuje forma herní výuky s využitím učení nápodobou.

Všechny tyto aspekty (a samozřejmě ještě mnoho dalších) by trenér měl při stanovení tréninkového zatížení brát v úvahu.

Jak utřídil ve své literatuře Kučera a kol. (2011, s. 71) „základními pohybovými schopnostmi v dětském věku jsou: obratnost, rychlost, síla a vytrvalost.

Obratnost – schopnost účelně harmonizovat pohyby různých částí těla.

Rychlost – pohybová schopnost vykonávaná maximální intenzitou v minimálním čase.

Síla – schopnost překonat vnější odpor svalovým úsilím.

Vytrvalost – schopnost vykonávat jakoukoli činnost delší dobu bez snížené její úrovně únavou.“

Rozdíly v pohybových dovednostech dětí jsou podmíněny také tím, jak jsou děti okolím, a především rodiči v tomto směru povzbuzovány. V takovém případě se dítě snaží plnit očekávání a usiluje o pochválení a zvyšuje si tím své sebevědomí. Zásadní je vzbudit v jedinci touhu po přirozených aktivitách a to natolik, aby měl potřebu je poznat a procítit

(Kraus, 2008).

Velkou a podstatnou roli zde hraje rozum a myšlenka, jedná se o věk reálného nazírání. Psychická zátěž ve sportu je velmi laicky považována jako námaha, jako náročná situace, kterou sportovec musí zvládnout. Ve sportu jsou ale rozdílné náročnosti a stupně zátěže – extrémní, nadlimitní, zvýšená, hraniční, přiměřená, zanedbatelná atd. Zátěž nesmí přecházet ve stres, který aktivuje všechny zatěžující podněty “stresory”, ty od určité intenzity spouštějí reakce nazvané generální adaptační syndrom (GAS). Tato reakce probíhá ve třech fázích – alarm (poplachová reakce), rezistence (odolávání), exhausce (vyčerpání, selhávání). Hlavními stresory ve sportu je náročnost při tréninku nebo v zápasu, v prohře, v případě zranění, v euforii očekávání a napětí (Slepička a kol., 2006).

Psychické stavy se dělí dle jejich prožitku na předstartovní, soutěžní a posoutěžní. Předstartovní stavy se dostavují v přípravě před odjezdem na soutěž, při setkání kolektivu v šatně, když si sportovec uvědomí svou účast ve hře. Těsně před odjezdem je tento stav vystřídán stavem soutěžním, který trvá i po celou dobu soutěže, a to především v týmových hrách nebo ve sportu kde se soutěží na několik pokusů. Poslední posoutěžní stav je od ukončení hry po vyhlášení a může trvat i několik hodin. Je zásadně ovlivněn výsledkem soutěže. Úspěšnost je cílem každého sportování, má charakter odměny a následné sebedůvěry (Slepička a kol., 2006). Myšlení ve sportu je víc než talent. V nejrozsáhlejších a nejreprezentativnějších výzkumů osobnosti sportovců byla testována inteligence sportovců, členů reprezentačních družstev, výsledek byl v průměru 108 IQ. Nejvyšší hodnoty byly u vodního slalomu, košíkové a horolezectví, kde byl průměr kolem 115 IQ (Slepička a kol., 2006).

Na mozek a myšlení velmi aktivně a s důrazem poukazuje (Bukač, 2014, s.15, 24) „*Mozek je centrem, nitrem i mechanismem herní výkonnosti.*“ Tělo je vykonavatelem pohybu, který je veden z několika vzájemně propojených struktur v hloubi mozku. Tato role a profil informačního chodu rozhodování se přisuzuje amygdale. Amygdala je párovým jádrem a má emocionální, funkční podmíněnost. Je součástí neuronální sítě, která startuje emočně významné informace, které si hráč uvědomuje i neuvědomuje.

Stále častěji se kladou nároky na děti a pokus o rannou specializaci, kdy je aplikován redukovaný trénink dospělých bez ohledu na specifické potřeby dětí dané jejich ontogenetickým vývojem. V této fázi dochází i k velkým nárokům z tréninku plynoucích povinností a povinné školní docházky. V některých sportech je možné dosahovat

vysokých výsledku i v tomto dětském období, což vede k publicitě a ovlivňuje proces socializace a dostává děti do rolí, které ještě nemohou adekvátně zvládnout. Odolnost vůči zátěžím u dětí závisí na tom, jak je interpretují a prožívají. Odolné děti dovedou lépe zvládat zátěže, získávat zkušenosti, které redukuje negativní důsledky rané deprese (Vágnerová, 2012).

3.3 Role trenéra, při výchově sportovce

Role trenéra je velmi důležitá ve směru k dětem, ale i ke spolupráci s rodiči. Sportovní příprava dětí musí být založena na jednotlivé fáze učení. Jak již říkal J.A. Komenský základní principy učení (i trénování) jsou zásady od jednoduchého ke složitějšímu, od známého k neznámému. Na trenéra jsou kladeny velké nároky především k přístupu k dětem. Jeho úkolem je děti motivovat, učit, neustále vysvětlovat, dokola opakovat. V tomto věku není nutné děti příliš zatěžovat fyzicky, ale naučit je správným dovednostem a postupům. Pro trenéra je optimální menší skupinka sportovců, aby se jim mohl dostatečně a individuálně věnovat. Motivačním faktorem je herní princip, který si trenér vytvoří. Děti se nesmí nudit, ale těšit se ze hry a prožívat trénink zúčastněně. Proto je základní charakteristikou trenéra obsah tréninku. Koncepce rané specializace je v zaměření na hru a postupný výkon. Stále si uvědomovat, že je důležitá disciplína, ale také radost ze hry. Trénink musí být odpovídající aktuální výkonnosti sportovců, jejich mentálnímu a věkovému vývoji a s ohledem na rozvoj všestrannosti.

Jak poukazuje Čáp (2007) ve shodném porovnání E. Eriksona, který označil toto období jako fázi pily a snaživosti. Tím, že dítě plní roli snaživosti, to, co se od něj očekává, a tím získává pochvalu, uznání a kladné hodnocení. Stejně tak Piaget v etapě konkrétních operací, kdy děti dokážou klasifikovat, třídít, respektují zákony a logiku. Proto spolupráce mezi dětmi mladšího školního věku a trenérem je již dostatečná na dané úrovni morálního a mravního vývoje.

Komunikace trenéra se svými svěřenci by měla být vlídná, radostně a pozitivně laděná. Stejně tak atmosféra v kolektivu a vůči sobě. Důležitá je nejen kvalita, ale také sociální citění trenéra. Vztah ke svým svěřencům, jeho postoj a pohled na každého individuálního hráče, nedělat rozdíly. Trenér musí být tak trochu psycholog. Každý jedinec vyžaduje individuální přístup a trenér jej musí umět odhadnout. Nejde bezpodmínečně jen chválit, proto i kritika musí být podávána s určitým vysvětlením a konkrétním odůvodněním (např. kopl jsi to příliš brzy, při házení musíš čekat na

spoluhráče...) „Často se využívá tzv. systému sendviče. Přeloženo do návodu pro trenéra: *pochval – kritizuj – pochval*” (Perič, Březina, 2019, s. 125).

Sekot (2019) zdůrazňuje, jak trenérská práce předpokládá profesní kompetence. A to v kontextu komunikačních a organizačních schopností, odborných vědomostí a sportovní specializace. Přirozený vztah trenéra na jedné straně a sportovce na druhé straně. Zejména trenér si musí být vždy vědom, že sportovec na všech úrovních výkonu a stupních veřejného obdivu je předmětem sociální a fyzické zkušenosti. Podstatný je zápal pro hru, sportovní soutěžení, ochota obětování volného času, odolnost vůči stresu, vnímání snů o sportovní kariéře, respekt a být akceptován. Podávat co nejlepší výkon, předvést zajímavou hru, bavit diváky a společně upevňovat vztah trenéra a sportovců.

Shrnutí 3 části

Naprostu všichni autoři odborné literatury se shodují na kladném pohledu na kolektivní sport. Podstatný je pozitivně výchovný a psychologický vliv na dítě.

Zralost dítěte mladšího školního věku je dle poznání a srovnání na takové úrovni, že je optimální k tomu, aby se dítě zapojovalo do kolektivu a dokázalo ze sebe vydávat fyzické úsilí a být dostatečně motivováno pro svůj vlastní rozvoj. Neodmyslitelná je podpora rodiny a kladný přístup trenéra, který vychovává budoucí generaci. Trenér je osobnost, psycholog, ale také kamarád a vzor. Záměr pro dítě v kolektivním sportu to je nejen práce, ale také spolupráce.

4 Empirické šetření

4.1 Použitá výzkumná metoda

V empirickém šetření části bakalářské práce jsem zvolila kvantitativní výzkumnou metodu. Jedná se o dotazníkové šetření, které probíhalo při tréninkových a zápasových hodinách na zimním stadionu v Pardubicích v období prosince 2021 a ledna 2022. Dotazník předložený respondentům je koncipován tak, aby nebyl příliš zatěžující nebo časově náročný, ale zároveň srozumitelný a splnil účel, pro který byl vytvořený. Dotazník obsahuje 15 položek, jedná se o dotazník vlastní konstrukce. Primární data byla seříděna tak, aby byly v úvodu základní pojmy a jednoduché odpovědi většinou označeny kroužkováním. Některé otázky jsou s možností volby z více odpovědí nebo vlastního doplnění (jiné...). Dotazník byl anonymní a respondenti byli předem seznámeni s účelem jeho vyplnění. U šetření jsem se osobně účastnila, respondenty požádala o informovaný souhlas se začleněním do výzkumu, ale vyplňování dotazníku jsem nikterak neovlivňovala. Oslovila jsem celkem 106 respondentů, kterým jsem dotazník rozdala a následně i zpětně obdržela. Dodržovala jsem pravidla metodologie sběru dat, jak popisuje ve své literatuře Skutil (2011), který uvádí, že dotazník je soubor otázek, které si respondent, čte, interpretuje a následně na ně odpovídá. Dotazník tvoří účelně připravené a jasně formulované otázky. Dotazovaný, tedy respondent odpovídá písemnou formou na otázky, které mohou být například otevřené, uzavřené, polootevřené, škálovací. Při sestavování dotazníku je podstatné dbát na dané zásady. Je důležité, aby otázky byly respondentům jasné a srozumitelné. Dotazník by neměl být příliš rozsáhlý a náročný, ale zároveň splnil účel, pro který byl vytvořen.

4.2 Vědecko-výzkumný problém

Zjistit jaké faktory ovlivňují děti mladšího školního věku při volbě volnočasových aktivit zaměřených na kolektivní sport z pohledů rodičů.

Hlavní cíl

- Hlavním cílem výzkumu, je zjistit, jaké faktory ovlivňují děti mladšího školního věku při volbě volnočasových aktivit zaměřených na kolektivní sport.

Dílčí cíle

- Zjistit, jaký vliv má časová náročnost je pro zákonné zástupce sportovců.
- Zjistit vliv rodiny na trávení volného času.
- Zjistit, jaký přínos má kolektivní sport pro děti mladšího školního věku z pohledu rodičů.
- Zjistit, jaké faktory jsou přínosem kolektivního sportu.

4.3 Stanovení výzkumných hypotéz

Na základě stanovených cílů byly vyvozeny hypotézy. Hypotézy opírám o tvrzení B. Krause (2008), z titulu Základy sociální pedagogiky, M. Kaplánka (2017) Volný čas a jeho význam ve výchově, J. Pávková a kol. (2002) Pedagogika volného času a další. Smyslem výzkumného šetření je vyvrátit nebo potvrdit hypotézy, které jsem předem stanovila:

H1: Předpokládám, že negativní vliv místa bydliště na účast organizované činnosti není vyšší než 25 %. Zde jsem se opírala o literaturu B. Krause (2008), a tak mohla posoudit rozdílnost mezi městem a vesnicí.

H2: Předpokládám, že pro dítě je z 50 % silnějším faktorem rodič než vrstevníci. Poznatky z literatury Pávkové a kol. (2002), kdy autorka poukazuje u dětí mladšího školního věku na silnější citový vztah k rodičům, nástup a začlenění do vrstevnických skupin přichází jen o něco málo později.

H3: Předpokládám, že více jak 60 % zákonných zástupců vnímá svoji roli sportování jako podstatu motivace při zapojení dítěte do kolektivního sportu. Jak je již uvedeno v teoretické části, rodiče jsou pro své děti prvotními vzory. Faktory podpory rodiny jsou cíle pro začínající sportovce Kaplánek a kol. (2017)

H4: Předpokládám, že více jak 75 % rodičů vnímá kolektivní sport pro své dítě vhodnější než sport jednotlivce. Souhrn odborné literatury Sekot (2013), Linz (2016) Vojtová (2008) se shodují na kladném působení kolektivního sportu jako nezastupitelnost socializačního působení.

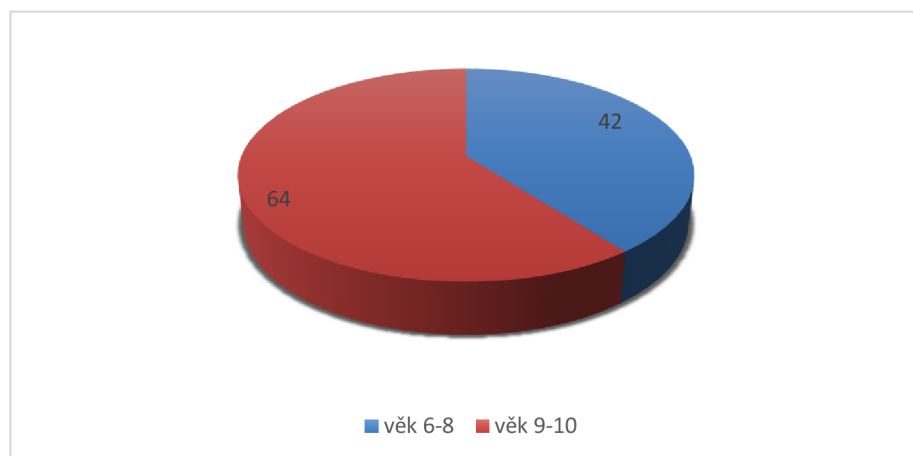
4.4 Analýza dotazníkového šetření

Analýza dotazníkového šetření byla provedena formou tabulek a vyhodnocení proměnných v procentech. Následné shrnutí a vyhodnocení hypotéz formulují doplňujícím textem. Respondenti odpovídali na položky v okruzích, které směřovaly ke stanoveným hypotézám, včetně doplňujících otázek. Všechny výsledky jsou prezentovány v odstavci 4.6 Interpretace výsledků empirického šetření a následném 4.7 Zpracování dat empirického šetření. Respondenty jsem oslovila osobně a musím potvrdit, že při vyplnění dotazníku jsem se setkala jen s ochotou a příjemným jednáním. Jednalo se o rodiče, nebo zákonné zástupce sportujících dětí.

4.5 Předvýzkum

Abych odhalila, zda je dotazník dostatečně srozumitelný a zda mi přináší odpovědi na to co chci opravdu zjistit, tak jsem přistoupila k fázi předvýzkumu. Použila jsem dva dotazníky a respondenty požádala o vyplnění bez mých instrukcí a jejich zpětnou vazbu. Respondenty jsem byla oslovena k dovysvětlení položky číslo 12. Vzhledem k tomu, že pravděpodobně nebyla zcela jasně formulovaná, tak jsem se rozhodla otázku zcela vypustit a nahradit otázkou novou. Vyplnění nezabralo mnoho času a náročnost nebyla nijak obtížná.

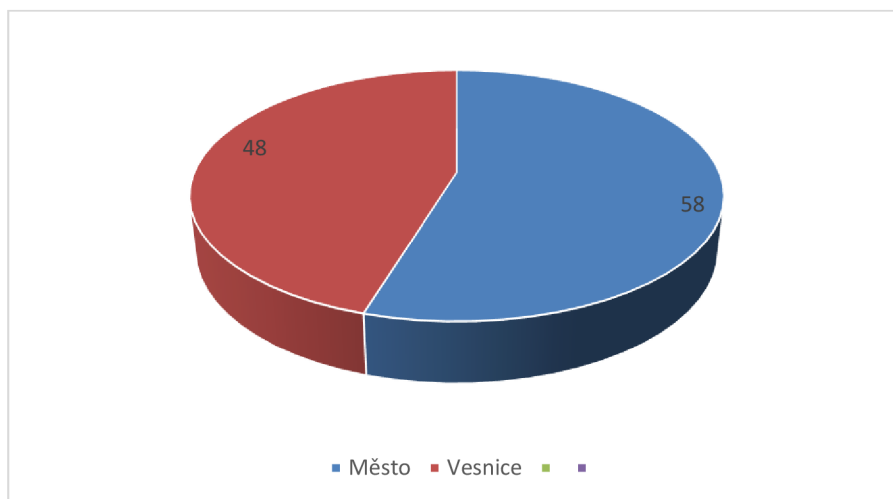
4.6 Interpretace výsledků empirického šetření

Graf 1 – Věk dítěte.

Otázka č. 1: Věk dítěte.

Směřovala jsem otázky na rodiče děti mladšího školního věku, tedy v rozmezí 6 až 10 let. Šetření se účastnilo celkem 106 rodičů, z toho 42 (40 %) dětí ve věku 6-8 let a 64 (60 %) dětí ve věku 9-10 let.

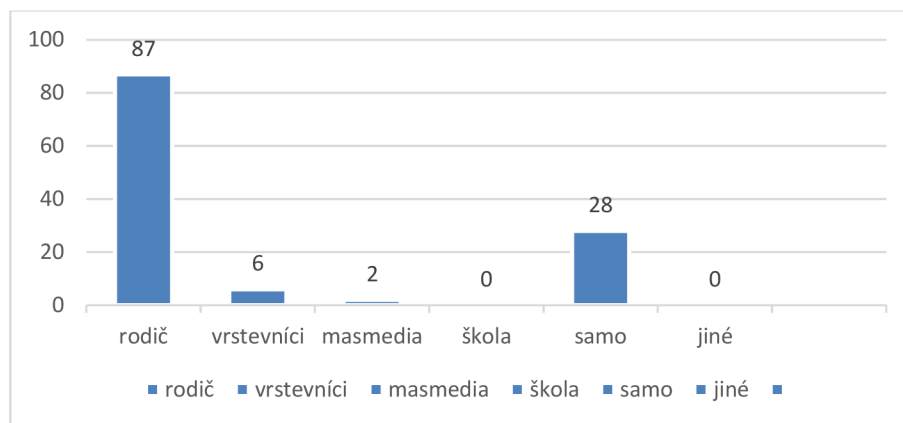
Graf 2 – Bydliště.

Otázka č. 2: Bydliště.

Druhá otázka byla směřována na bydliště mladých sportovců. Celkem překvapivě není nijak velký rozdíl, mezi sportovci, kteří bydlí ve městě anebo děti, kteří bydlí v okolních obcích a dojíždí za sportem do města. Jak ukazuje šetření, tak 48 (45 %) respondentů dojíždí z okolních obcí a 58 (55 %) je místních. Přesto, jak jsem se dozvěděla od respondentů, velký vliv na dojíždění má věk dítěte. Většina rodičů poukazovala na to, že stejně vozí dítě do školy a ze školy vzhledem k tomu, že o ně mají v jejich věku obavy.

Graf 3

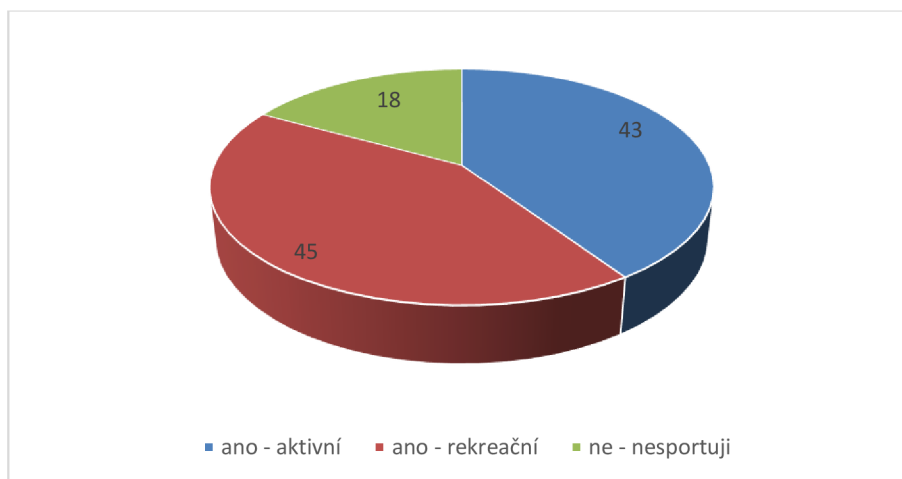
Graf 3 – Kdo motivoval Vaše dítě k výběru sportu?

Otázka č. 3: Kdo motivoval Vaše dítě k výběru sportu?

Podstatnou otázkou mého průzkumu bylo, kdo motivoval dítě k výběru sportu. Tak jak jsem očekávala, převážně se jednalo o motivaci ze strany rodiny, což bylo 87 (71 %) respondentů. Na druhém místě s počtem 28 (23 %) respondentů si daný sport dítě zvolilo samo. Jak uváděli respondenti, do ničeho je netlačili, nechali rozhodnutí a výběr sportu na dětech. Pouze 6 (5 %) dětí se pro daný sport rozhodlo proto, že sport dělá také kamarád nebo sourozenec. Dva (1 %) respondenty ovlivnila media a jejich sportovní vzory.

Otázka č. 4: Bylo by pro Vás akceptovatelné dopravovat dítě i do vzdálenějšího města (obce) od Vašeho bydliště?

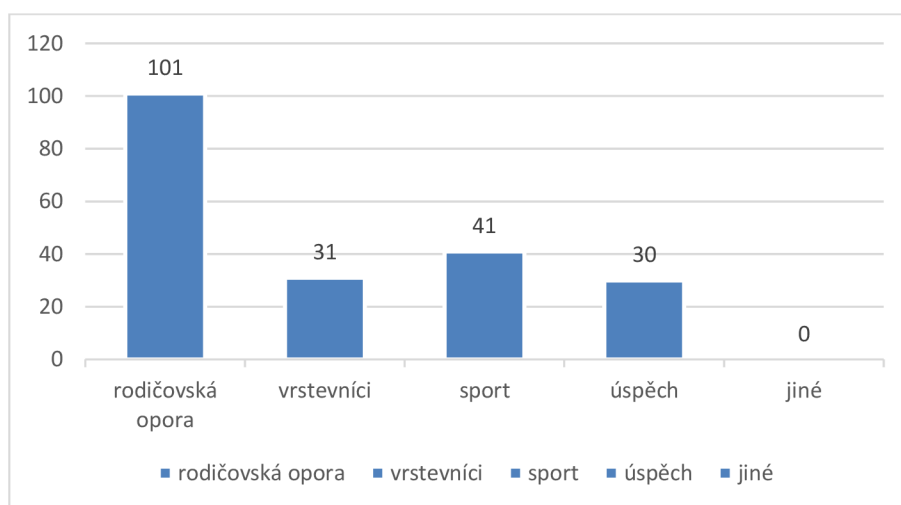
Respondenti se shodli, že v tomto období mladšího školního věku jsou ochotny děti za sportem dopravovat i do vzdálenějších míst. Již 48 (46 %) respondentů své ratolesti dováží, 46 (43 %) respondentů shodně odpovědělo, že by to pro ně nebyl problém a 12 (11 %) by zvažovalo určitou vzdálenost.

Graf 4 – Považujete se za sportovní vzor pro své dítě?

Otázka č. 5: Považujete se za sportovní vzor pro své dítě?

Celkem 88 sportovců má ve své rodině sportovní oporu. Z toho 43 (41 %) rodičů sportuje aktivně, 45 (42 %) rekreačně a 18 (17 %) se sportu nevěnuje. Z této otázky je patrné, jak velký podíl na motivaci jedince má rodina.

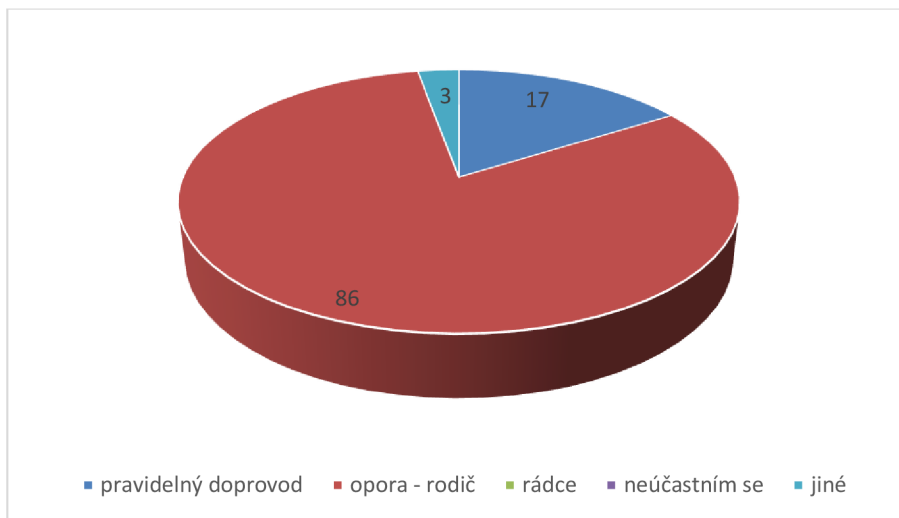

Graf 5 – Jaký faktor ovlivňuje Vaše dítě ke sportu?

Otázka č. 6: Jaký faktor ovlivňuje Vaše dítě ke sportu?

Otázka číslo šest měla opět možnost více odpovědí. Na prvním místě se umístila odpověď rodičovská opora v počtu 101 (50 %) odpovědí před sportem samotným s počtem 41 (20 %) hlasů. Následoval úspěch s 30 (15 %) hlasy a 31 (17 %) hlasů bylo

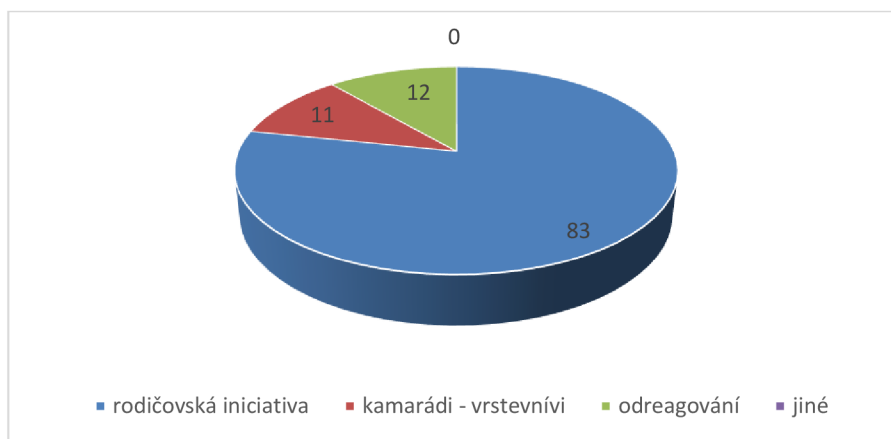
pro vrstevnické skupiny. Jak respondenti uvedli, všechny tyto možnosti se velmi prolínají a vztah ke sportu s rodičovskou oporou a správnou partou kamarádů děti baví.

Graf 6 – Účastníte se pravidelně sportovních zápasů svého dítěte? V jaké roli?

Otázka č. 7: Účastníte se pravidelně sportovních zápasů svého dítěte? V jaké roli?

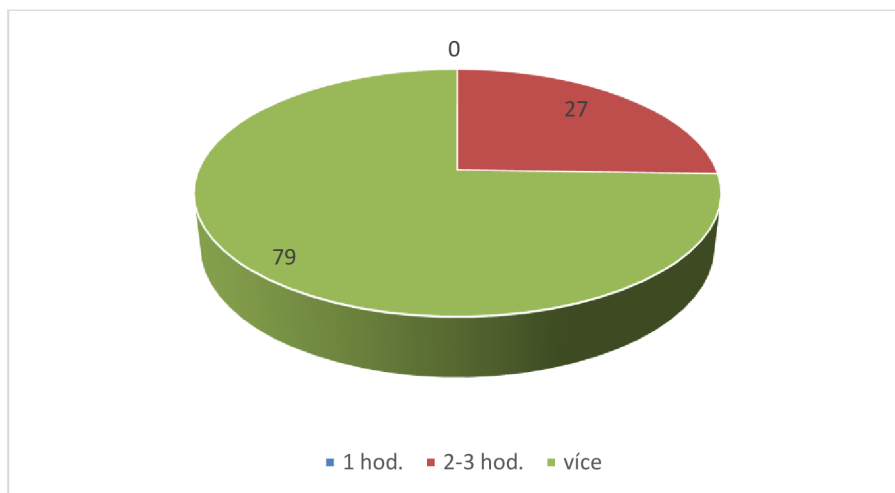
Jako pravidelný doprovod dítěte se účastní 17 (16 %) rodičů, o čemž nasvědčuje návaznost na otázku číslo 2, kdy vozí děti do školy a ze školy. 86 (81 %) respondentů je pro dítě v čase zápasu a dané herní situaci podstatnou oporou. Pouze tři respondenti (2 %) uvedli jinou skutečnost.

Graf 7 – Jak posuzujete sportovní zápal pro hru, čím je ovlivněn?

Otázka č. 8: Jak posuzujete sportovní zápal pro hru, čím je ovlivněn?

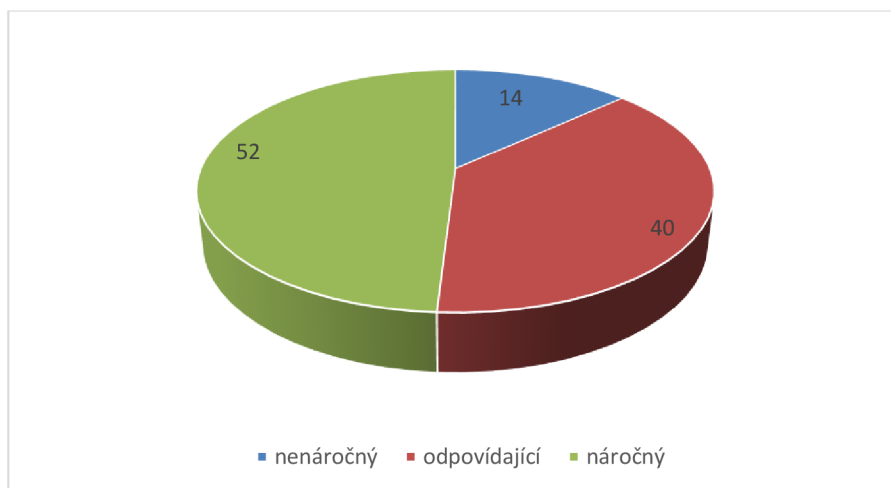
Na danou otázku respondenti odpovídali vcelku jednoznačně 83 (78 %) usuzuje, že zápal pro hru je podmíněn rodičovskou iniciativou. Celkem shodně hodnotili vliv vrstevníků 11 (11 %) a odreagování. Odreagování a jako náplň volného času odpovědělo 12 (11 %) respondentů.

Graf 8 – Kolik času tráví Vaše dítě v daném sportu týdně?

Otázka č. 9: Kolik času tráví Vaše dítě v daném sportu týdně?

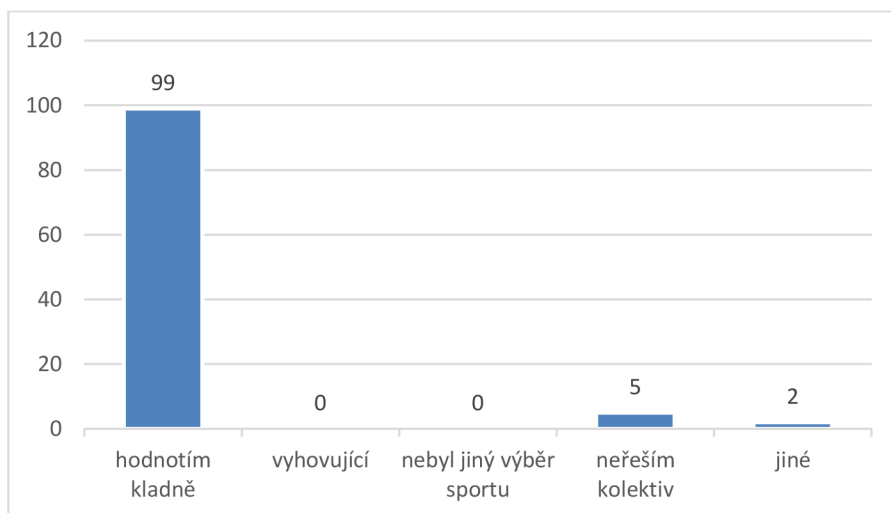
Otázka byla směřovaná na časovou náročnost daného sportu. Pokud se dítě účastní pouze tréninku, tak aktivně sportuje cca 3 hodiny týdně. Pokud se ovšem účastní zápasu, tak absolvuje více tréninkových hodin a účast na zápasech zabere mnohem více času. Čemuž odpovídá 75 % dotazovaných.

Graf 9 – Vnímáte věnovaný čas, nároky na sport jako přiměřené?

Otázka č.10: Vnímáte věnovaný čas, nároky na sport jako přiměřené?

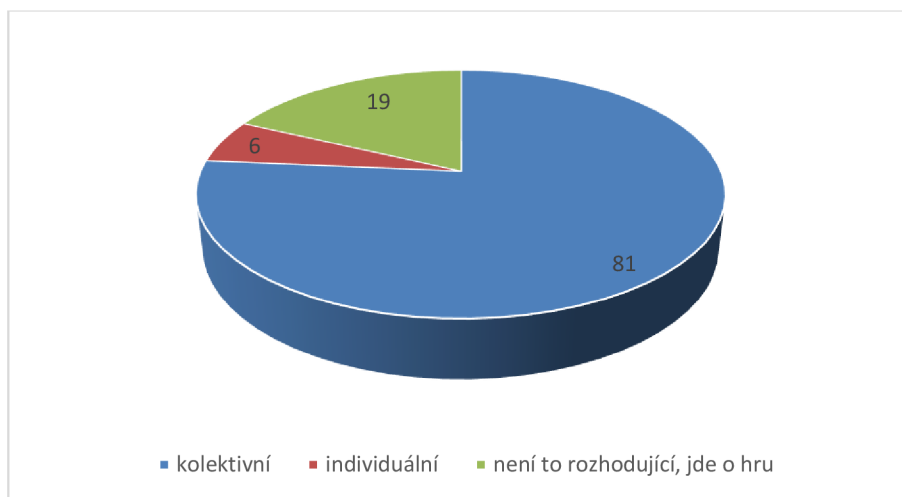
Čas věnovaný tomuto sportu je dle průzkumu dosti náročný, a to jak pro rodiče, tak i pro malé sportovce. Jak respondenti uváděli, není to jako kroužek keramiky. Volný čas věnují sportu několik hodin týdně. Více než polovina respondentů 52 (49 %) hodnotila věnovaný čas jako náročný, 40 (38 %) respondentů přiměřený, odpovídající a jen 14 (13 %) hodnotilo čas jako běžný, nenáročný.

Graf 10 – Jak hodnotíte prostředí kolektivu pro Vaše dítě?

Otázka č. 11: Jak hodnotíte prostředí kolektivu pro Vaše dítě?

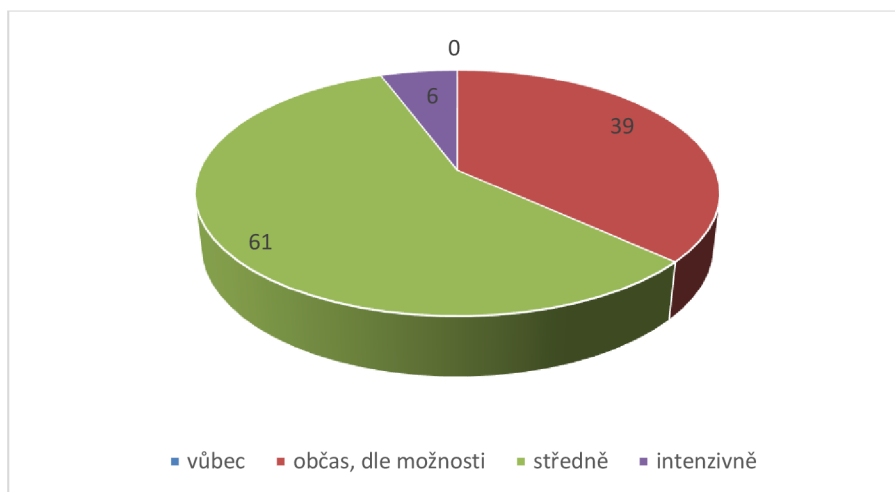
Otázka byla přímo směřována na důležitost a podstatu kolektivu pro dítě. Jak respondenti uvedli, tak 99 (93 %) z nich hodnotí kladně začlenění dítěte do kolektivu. Vliv kolektivu na dítě považují za přínos pro rozvoj a začlenění dítěte. Pouhých 5 (5 %) respondentů tuto skutečnost neřeší vůbec a dva respondenti uváděli, že vliv kolektivu má i negativní následky jako například rivalitu nebo šikanu dětí. Tato odpověď mě překvapila, ale v následném rozhovoru jsem dostala vysvětlení, že se v tomto oddíle o nic takového nejedná, jde pouze o názor rodičů.

Graf 11 – Přesto, že Vaše dítě navštěvuje kolektivní sport, je spíše kolektivní nebo individuální hráč?

Otázka č. 12: Přesto, že Vaše dítě navštěvuje kolektivní sport, je spíše kolektivní nebo individuální hráč?

Otázku jsem směřovala na důležitost kolektivního nebo individuálního zapojení ve hře. Poměrně vysoké číslo odpovědí 81 (77 %) ukázalo, že kolektiv je pro dítě hodně důležitý a rodiče jej preferují před individualitou. Jen 6 (5 %) respondentů vidí svého sportovce jako individuálního talentovaného jedince, který nebojuje za kolektiv, ale sám za sebe. Celkem 19 (18 %) rodičů prozatím nebere vyžití v daném sportu tak vážně. Jak uváděli, jde o hru, aktivitu, disciplínu, kontakt s kamarády.

Graf 12 – Jak intenzivně sportujete s Vaším dítětem?

Otázka č. 13: Jak intenzivně sportujete s Vaším dítětem?

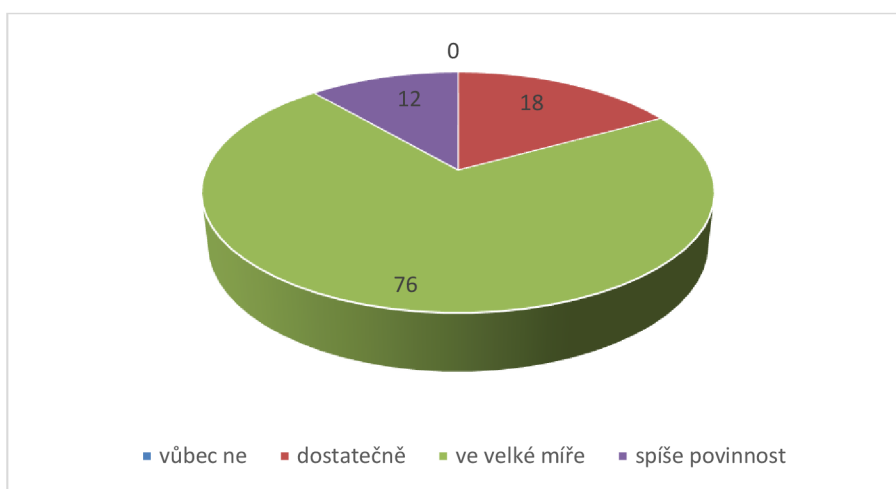
Zde si dovoluji tvrdit, jak důležitá je podpora a motivace ze strany rodičů, jak uvádím v odstavci 2.3 teoretické části, že mezi nejčastější motivaci u dětí a mládeže patří zábava, sdílení společného času, navazování nových kontaktů a sdílení nových zážitků. Naprosto všichni dotazovaní rodiče se svými ratolestmi sportují. Z toho 39 (37 %) rodičů společně sportuje jen občas, a to z důvodů nedostatku času. Více jak polovina respondentů 61 (58 %) považuje sportovně strávený čas s dítětem jako středně. Snaha žít aktivně a sportovně je pro ně nepostradatelná. Dalších 6 (5 %) respondentů sportuje s dítětem velmi intenzivně, a to, jak se mi podařilo zjistit, z důvodů pozice rodiče ke sportu (profesionální sportovec, trenér).

Graf 13 – V jakém smyslu vnímáte začlenění dítěte do kolektivu jako výhodu?

Otázka č. 14: V jakém smyslu vnímáte začlenění dítěte do kolektivu jako výhodu?

Na danou otázku mohli zvolit respondenti i více odpovědí. Otázka koresponduje s otázkou číslo 11. Také zde je vidět, že rodičům a zákonným zástupcům jde především o začlenění dítěte do kolektivu, jak uvedlo 81 (76 %) respondentů. Celkem 25 (24 %) respondentů vnímá vliv kolektivu jako výhodu pro rozvoj dítěte.

Graf 14 – Považujete takto strávený čas s dítětem za kvalitně strávený volný čas?

Otázka č. 15: Považujete takto strávený čas s dítětem za kvalitně strávený volný čas?

U odpovědi k této otázce jsem byla velmi spokojená. Je vidět, že funkce rodiny při trávení volného času je individuální a proměnlivá v závislosti na velikosti rodiny. Přesto, že 76 (72 %) respondentů odpovědělo, že takto strávený čas považují za uspokojivý. Snaží se věnovat sportujícímu dítěti a tím vyplňují drahocenný společný čas. Přesto, že 18 (17 %) respondentů to vnímá jako dostatečný čas a 12 (11 %) respondentů jako nutnou povinnost. Naprosto všichni poukazovali na celkový nedostatek volného času. Většina z nich si postěžovala, že by rádi trávili čas i na výletech a více v přírodě.

4.7 Zpracování dat a interpretace výsledků empirického šetření

H1: Předpokládám, že negativní vliv místa bydliště na účast organizované činnosti není vyšší než 25 %.

Tabulka 1: Odpovědi na otázku číslo 2 – Bydliště. Otázku číslo 4 – Bylo by pro Vás akceptovatelné dopravovat dítě i do vzdálenějšího města (obce) od Vašeho bydliště?

	Četnost	Relativní četnost	
město	58	54,7 %	
vesnice	48	45,3 %	
rozdíl	10	9,4 %	
dojíždění za sportem	Četnost	Relativní četnost	Celkem %
již dojíždí	48	45 %	88
je ochotno dojíždět	46	43 %	
dle vzdálenosti	12	12 %	12

Zdroj: Vlastní tabulka

Jak ukázal průzkum, tak dle výpočtu proměnných ze základního souboru 106 respondentů je rozdíl v počtu respondentů 10 osob, což činí 9,4 %. Pro mé překvapení se nejedná o žádný rapidní rozdíl, co se týká rozdílnosti v místě bydliště obce nebo města. Zde mohu potvrdit, jak uvádí B. Kraus (2008), že pokud se jedná o periferní městečka nebo blízké vesnice na okraji větších měst, tak se prostředí postupně sbližuje. Jisté rozdíly zde sice přetrvávají, např. nedostupnost obchodní sítě, sport a kultura, ale o to více se pomocí mobility začleňují do městských aktivit. Tímto průzkumem mohu „potvrdit“ mou hypotézu a zároveň musím uznat, že tak nízké procento rozdílnosti 9,4 je pro mě překvapením. Celkem 88 % zákonných zástupců je ochotno akceptovat sport mimo místa bydliště a dojíždět do okolních měst a obcí a pouhých 12 % by tuto skutečnost zvažovala dle vzdálenosti a finančnímu zatížení. Jak uváděli, toleranci většinou kolem 20–25 kilometrů. Většina respondentů se mimo dotazník shoduje, že dostupnost pro ně není až takový problém. Většinou vyjede celá rodina do města za prací, do škol a sportovišť a do domova se v běžném pracovním týdnu vrací v pozdních odpoledních hodinách. Ovšem musím upřesnit, že se v mém průzkumu jedná o jednostrannost a sportoviště se nachází ve městě. Pravděpodobně by mohl být zcela jiný výsledek například v centru Prahy. Tuto skutečnost neuvádím z důvodů nedůvěry k vlastní práci, ale naopak jako důkaz schopnosti reflexe a objektivního přístupu.

H2: Předpokládám, že pro dítě je z 50 % silnějším faktorem rodič než vrstevníci.

Tabulka 2: Odpovědi na otázku číslo 3 – Považujete se za sportovní vzor pro své dítě? Otázka číslo 6 – Jaký faktor ovlivňuje Vaše dítě ke sportu? Otázka číslo 8 – Jak posuzujete sportovní zápal dítěte pro hru, čím je ovlivněn?

		Četnost	Relativní četnost %	Výpočet	Relativní četnost %
otázka č. 3	rodič	87	71	75	71
	vrstevníci	6	5	5	5
	masmédia	2	1	1	1

	škola	0	0	0	0
	samo	28	23	25	23
	jiné	0	0	0	0
odpovědi	celkem	123	100	106	100
otázka č. 6	rodič	101	50	53	50
	vrstevníci	31	15	16	15
	sport	41	20	21	20
	úspěch	30	15	16	15
odpovědi	celkem	203	100	106	100
otázka č. 8	rodičovská iniciativa	83	78	83	78
	vrstevníci	11	11	11	11
	odreagování	12	11	12	11
odpovědi	celkem	106	100	106	100

Zdroj: Vlastní tabulka

V tabulce číslo 2 je patrný počet a procentuální výsledek v porovnání faktorů rodičů pro sportovní aktivity dítěte. Právě proto, že děti mladšího školního věku ještě nemají zcela jasné cíle, jejich kroky vedou rodiče. Jak poukazují v teoretické části 1.2 „Rodiče jsou pro své děti prvotními vzory. Děti se od svých rodičů učí žít určitým způsobem, přebírají, napodobují jejich životní styl“ (Pávková, Hájek, Hofbauer, 2008, s. 30). Začlenění do vrstevnických skupin většinou přichází později. Nejen vlastním bádáním, ale také porovnáváním dle autorů v teoretické části je přístup rodičů k dětem formou sportu a volnočasových aktivit také učení socializace. Jedná se o cílené a záměrné budování sebevědomí, zvládnání emocí, vzájemná spolupráce, disciplína, komunikační dovednosti. Hypotéza číslo dvě byla „*potvrzena*“ faktor rodiče je na prvním místě ze

všech uvedených faktorů. V tom, že děti přijímají své rodiče jako silný vzor, hraje podstatnou roli jejich věk, kdy dítě je formováno jejich vlastním chováním.

H3: Předpokládám, že více jak 60 % zákonných zástupců vnímá svoji roli sportování jako podstatu motivace při zapojení dítěte do kolektivního sportu.

Celkem 75 % respondentů uvádí, že jejich děti tráví více než 3 hodiny týdně aktivním sportem. Pro 52 respondentů je tato aktivita časově náročná z důvodů velkého pracovního vytížení a časové náročnosti. Přesto, jak uvádím v tabulce č. 3, tak proměnné shodně ukazují, že přesto, že je to pro rodiče náročné, tak tráví se svými dětmi poměrně dost času, a to jak doprovodem, tak i společným zapojením do sportu. Hodnoty ukazují 82 %, 63 % a 89 % společně stráveného času, čímž mohu potvrdit, že hypotéza předpoklad 60 % se „potvrdila.“

Tabulka 3: Odpovědi na otázku číslo 7 – Účastníte se pravidelně sportovního zápasu svého dítěte? V jaké roli? Otázku číslo 13 – Jak intenzivně sportujete s Vaším dítětem? Otázku číslo 15 – Považujete takto strávený čas s dítětem za kvalitně strávený volný čas?

		Četnost	Relativní četnost %	Celkem %
Otázka číslo 7	pravidelný doprovod	17	16	
	opora	86	82	82 %
	jiné	3	2	
	celkem	106	100	
Otázka číslo 13	středně intenzivně	61	58	63 %
	intenzivně	6	5	
	dle možnosti	39	37	
	celkem	106	100	
Otázka číslo 15	ve velké míře	76	72	

	dostatečně	18	17	89 %
	povinnost	12	11	
	celkem	106	100	

Zdroj: Vlastní tabulka

Jak uvádí Kraus (2008), tak odborná literatura tradičně přikládá největší význam nemateriálním faktorům rodinného prostředí, které vytvářejí základ emocionálního a kulturního klimatu rodiny. Mně osobně to přineslo dobrý dojem, protože vím, jak je v dnešní hektické době náročné vyšetřit každou volnou chvíli. Investování času a jeho společné trávení se svými ratoletmi je nejen příjemné rodinné štěstí, ale také sociálně a emocionálně výchovné.

H4: Předpokládám, že více jak 75 % rodičů vnímá kolektivní sport pro své dítě jako vhodnější než sport jednotlivce.

Tabulka 4: Odpovědi na otázku číslo 11 – Jak hodnotíte prostředí kolektivu pro své dítě? Otázka číslo 12 – Přesto, že Vaše dítě navštěvuje kolektivní sport, je spíše kolektivní nebo individuální hráč? Otázka číslo 14 – V jakém smyslu vnímáte začlenění dítěte do kolektivu jako výhodu?

		Četnost	Relativní četnost %	Výpočet
otázka č. 11	kladně	99	93	93 %
	neřeším	5	5	
	jiné	2	2	
	celkem	106	100	
otázka č. 12	kolektivní	81	77	77 %
	individuální	6	5	
	není rozhodující	19	18	

	celkem	106	100	
otázka č. 14	rozvoj dítěte	25	24	
	kolektiv	81	76	76 %
	celkem	106	100	

Zdroj: Vlastní tabulka

Tabulka číslo 4 se vztahuje k hypotéze H4, která se zaměřuje na přednosti kolektivu pro dítě. S oporou o literaturu Aleše Sekota (2003) Sport a společnost, ve které autor vyzdvihuje nezastupitelnost socializačního působení sportem, kde se utvářejí pevné sociální vztahy. Uvádí, že socializace není jednorázovou společensky separovanou akcí, ale celoživotním procesem a nejúžeji je proces socializace spjat s rodinou. Ve shodě je i sportovní psycholog Lothar Linz (2016), který se řídí tím, že celek je víc než součet jednotlivců. Jedná se o tým, který má sílu a společné uvědomění k dosažení cíle. Dle výsledků hypotéz je patrné, že rodiče a zákonní zástupci se se svými ratolestmi také vydali cestou kolektivního sportu. Položky s výsledky 76 %, 77 % a 93 % přesvědčivě „*potvrzují*“ hypotézu, že kolektivní sport je pro děti mladšího školního věku z pohledu rodičů správně zvolená aktivita.

Celkovým shrnutím empirického šetření mohu konstatovat, že výsledky hypotéz byly analyzovány s odbornou literaturou. Hypotézy byly potvrzeny a všechny předem stanovené cíle splněny. Dotazník vlastní konstrukce byl dle respondentů přiměřený, nebyl obtížný a obsahoval smysluplné otázky. Otázky byly konstruovány k účelu empirického šetření včetně doplňkových otázek. Návratnost dotazníku byla splněna na 100 %. Pro mou osobní zkušenost bylo přínosem, že kolektiv rodičů má sociální myšlení se smyslem pro sport a příjemné zázemí.

Závěr

Cílem této bakalářské práce byla analýza faktorů při volbě týmového sportu jako volnočasové aktivity u dětí mladšího školního věku z pohledu zákonných zástupců. Je patrné, že téma pedagogiky volného času již není tabu. Vzhledem k obsáhlému množství literatury od významných autorů jsem mohla prostudovat dostatek informací na dané téma. Jednalo se převážně o literaturu zaměřenou na sociální pedagogiku, pedagogiku volného času, ale také psychologii a etopedii. Dle vybraných témat a odborného textu jsem teoretickou část rozdělila do třech kapitol, které se vzájemně prolínají a na sebe navazují.

V úvodu práce jsem přiblížila pohled na využití volného času. Vyjmenovala jsem základní pojmy v oblasti pedagogiky volného času a uvedla, jak na děti působí prostředí a další faktory, což jsem doplnila výzkumy z této oblasti. Různí autoři při zmiňování o funkcích volného času zdůrazňují zejména funkce výchovně vzdělávací, zdravotní a sociální. Druhý oddíl je zaměřený na četnost sportovních organizací a pozitivních výhod kolektivního sportu. Podstatná je motivace, která působí na jedince a ovlivňuje jeho záměr ohledně zlepšování výkonnosti. Rozvoj dítěte je náročný, ale dává víc. Jak uvádí souhrn literatury a potvrzuje hypotéza bakalářské práce, rodina je hlavní faktor ovlivňující volný čas dětí. Třetí část této práce je propojením se sociální pedagogikou, kdy se podrobněji snažím přiblížit pohled na dítě mladšího školního věku, jeho psychický, fyzický a sociální vývoj. Nejvýznamnějším článkem je zde podpora rodiny, která má na mladého sportovce bezprostřední vliv a dále pak trenér, který svým postojem a často i příkladem vychovává novou generaci.

Následně jsem navázala na empirické šetření, které jsem prováděla formou polostrukturovaného dotazníku. Vzorek nebyl náhodný, ale záměrný, který se neřídí principem náhodnosti, ale časovým, místním a konkrétním výběrem. Respondenty jsem oslovila osobně a myslím, že to bylo pro mou práci velmi obohacující. Mohla jsem sledovat reakce a komunikaci rodičů při sportu jejich dětí a postřehy z jejich chování mi byly přínosem. Šetření, které se týkalo hypotézy, jaké faktory ovlivňují děti mladšího školního věku při sportu, se mi podařilo naplnit. Výsledky empirického šetření specifikují výchovnou důležitost kolektivu a především rodiny. Přínos bakalářské práce spatřuji zejména v pohledu sociální pedagogiky a pedagogiky volného času. Primární je emoční vazba, ale také disciplína a výchova. Jak uvádí Matějček (2017), v tomto věkovém období se děti nejlépe tvarují a přebírají chování dle vzoru dospělých. Přínos spatřuji také v tom,

že pokud se děti věnují sportu se zálibou, a navíc ještě pod dohledem rodičů, tak je jejich čas naplněn racionálně. Tím pádem nemají sklony k nežádoucímu chování, pasivnímu životnímu postoji nebo dokonce k násilí. Jak ukazuje teoretická část, tak i výsledky mého průzkumného šetření, že cíle, které jsem si předem stanovila, byly potvrzeny. Pevně věřím, že výsledky mé bakalářské práce by mohly být přínosem v oblasti efektivního využití a rodinného spojení k trávení volného času dětí z hlediska předcházení nežádoucích jevů chování.

Bakalářská práce může např. trenérům, ale i rodičům posloužit jako zdroj informací a návod k využití volného času a výchovu budoucí generace. V případě, že budu ve studiu pokračovat, chtěla bych se tomuto tématu věnovat obsáhleji a získané informace strádat a předávat. Zaměřila bych se podrobněji na role rodiče a trenéra a jak motivovat děti ke sportu. Bakalářská práce pojednává o společenský důležitém stmelování a upevňování vztahu v kolektivu a také osobním kontaktu, který se poslední roky značně vytrácí. Vojtová (2008) uvádí, jak je pro etopedickou praxi i teorii nezbytné zabývat se souvislostmi osobnostního vývoje a sociálního začlenění. Po provedeném průzkumu jsem přesvědčena, že nám rodičům, ale i vychovatelům, pedagogům a trenérům na svých svěřencích velmi záleží a budeme se všemožně snažit udělat v tomto ohledu maximum pro jejich šťastnou budoucnost.

Seznam použitých zdrojů

BABIAKOVÁ, Simoneta, ĎUROŠOVÁ, Eva, BRINDZA, Ján a BALÁŽOVÁ, Eva. *Pedagogika volného času a školské kluby dětí*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2007. ISBN 978-80-8083-431-9.

BUKAČ, Luděk. *Trénink herní přirozenosti: kouzlo hráčského naturelu*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5054-5.

ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.

DVOŘÁKOVÁ, Hana a ENGELTHALEROVÁ, Zdeňka. *Tělesná výchova na 1. stupni základní školy*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3308-4.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

KAPLÁNEK, Michal. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.

KRAUS, Blahoslav a POLÁČKOVÁ, Věra. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KUČERA, Miroslav, KOLÁŘ, Pavel a DYLEVSKÝ, Ivan. *Dítě, sport a zdraví*. Praha: Galén, c2011. ISBN 978-80-7262-712-7.

LINZ, Lothar. *Úspěšné koučování týmu: sportovně-psychologická příručka pro trenéry*. Přeložil BARDA Michal. Praha: Mladá fronta, 2016. Edice Českého olympijského výboru. ISBN 978-80-204-4042-6.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-797-7.

MATOUŠEK, Oldřich a KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.

PÁVKOVÁ, Jiřina, HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PERIČ, Tomáš a BŘEZINA, Jan. *Jak nalézt a rozvíjet sportovní talent: průvodce sportováním dětí pro rodiče i trenéry*. Praha: Grada Publishing, 2019. ISBN 978-80-271-0527-4.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4734-705.

VÁŽANSKÝ, Mojmir. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido. 2001, Edice pedagogické literatury. ISBN 80-86384-00-4.

VOJTOVÁ, Věra. *Úvod do etopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-166-9.

SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-060-3.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SLEPIČKA, Pavel, HOŠEK, Václav a HÁTLOVÁ, Běla. *Psychologie sportu*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1290-9.

SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.

SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-047-6.

SEKOT, Aleš. *Rodiče a sport dětí*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2019. ISBN 978-80-210-9293-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Internetové zdroje:

Asociace amatérských sportů ČR: O AAS ČR. *Asociace amatérských sportů ČR: Nejdůležitější aktivity AAS ČR* [online]. Praha, 2018 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <http://www.aascr.cz>

Co je Sokol. *Česká obec sokolská* [online]. [cit. 2020-08-19]. Dostupné z: <https://sokol.eu/sokol-poslani-symbolika>

FITCAN Sport: Proč jsou kolektivní sporty dobré pro vaše dítě? [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <http://www.fitcann.cz/blog/vyhody-kolektivnich-sportu/>

KOMÁREK, Karel, *České děti venku: Reprezentativní výzkum, kde a jak tráví děti svůj čas*. Nadace Proměny Karla Komárka, [online], 2016. Dostupné z: <http://www.nadace-promeny.cz/cz/vyzkum.html>.

Česká unie sportu. *Česká unie sportu: okresní sdružení české unie sportu* [online]. Praha [cit. 2021-11-29]. Dostupné z: <http://www.scuscz.cz>

Český klub fair play – 10 principů. *Český olympijský výbor* [online]. [cit.2021-11-29]. Dostupné z <https://www.olympic.cz/text/22-cesky-klub-fair-play>.

JERIOVÁ-PECKOVÁ, Květa, KOVÁŘ, Karel a KOVÁŘOVÁ, Lenka, Fair Play jako výchovný prostředek, *Tělesná výchova a sport mládeže: odborný časopis pro učitelé, trenéry a cvičitelé*. Praha: Karolinum, 2014, roč. 80, č. 4, s. 8-12. ISSN 1210-7689.

Studie HSBC: *Jak jsou na tom české děti s pohybem?* MŠMT ČR (msmt.cz) [online]. [cit. 2021-12-06] Dostupné z <https://www.msmt.cz/ceske-deti-jsou-aktivni-ale?highlightWords=studie+hsbc>.

STRAŠILOVÁ, E., Trávení volného času v České republice ve srovnání s evropskými zeměmi. *Naše společnost*. 2017, 1. ISSN 2336-1646. Dostupné z <http://cvvm.soc.cas.cz/2017-1/traveni-volneho-casu-v-ceske-republice-ve-srovnani-s-sevropskymi-zememi>

POPELKA, Jiří, Volleycountry. In: Nejpopulárnější sporty [online]. 2010 [cit. 2021-12-06]. Dostupné z: <https://volleycountry.com/cz/novinky/nejpopulporty-na-sv>

FITCANN Sport Praha [online]. 2020 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: [www: fitcann.cz/blog/vyhody-kolektivnich-sportu](http://www.fitcann.cz/blog/vyhody-kolektivnich-sportu)

Včelařová, H., & Bendová, M. (2013). *Nadváha a obezita dětí a dospívajících ve Velké Británii – současný stav a přístupy, vycházející z psychosociálních a environmentálních aspektů problému*. E-psychologie [online], elektronický časopis ČMPS. Českomoravská psychologická společnost – ISSN 1802-8853.

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

kol. – kolektiv

č. – číslo

např. – například

popř. – popřípadě

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

TV – tělesná výchova

SK – sportovní klub

TJ – tělovýchovná jednota

NSS – Národní sportovní svaz

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

AAS – Asociace amatérských sportů

RVP – Rámcový vzdělávací program

ZŠ – Základní škola

FTVS – Fakulta tělesné výchovy a sportu

IQ – inteligenční kvocient

Seznam grafů

Graf 1 – Věk dítěte.

Graf 2 – Bydliště.

Graf 3 – Kdo motivoval Vaše dítě k výběru sportu?

Graf 4 – Považujete se za sportovní vzor pro své dítě?

Graf 5 – Jaký faktor ovlivňuje Vaše dítě ke sportu?

Graf 6 – Účastníte se pravidelně sportovních zápasů svého dítěte? V jaké roli?

Graf 7 – Jak posuzujete sportovní zápal pro hru, čím je ovlivněn?

Graf 8 – Kolik času tráví Vaše dítě v daném sportu týdně?

Graf 9 – Vnímáte věnovaný čas, nároky na sport jako přiměřené?

Graf 10 – Jak hodnotíte prostředí kolektivu pro Vaše dítě?

Graf 11 – Přesto, že Vaše dítě navštěvuje kolektivní sport, je spíše kolektivní nebo individuální hráč?

Graf 12 – Jak intenzivně sportujete s Vaším dítětem?

Graf 13 – V jakém smyslu vnímáte začlenění dítěte do kolektivu jako výhodu?

Graf 14 – Považujete takto strávený čas s dítětem za kvalitně strávený volný čas?

Seznam tabulek

Tabulka 1: Odpovědi na otázku číslo 2 – Bydliště. Otázku číslo 4 – Bylo by pro vás akceptovatelné dopravovat dítě i do vzdálenějšího města (obce) od vašeho bydliště?

Tabulka 2: Odpovědi na otázku číslo 3 – Považujete se za sportovní vzor pro své dítě? Otázka číslo 6 – Jaký faktor ovlivňuje vaše dítě ke sportu? Otázka číslo 8 – Jak posuzujete sportovní zápal dítěte pro hru, čím je ovlivněn?

Tabulka 3: Odpovědi na otázku číslo 7 – Účastníte se pravidelně sportovního zápasu svého dítěte? V jaké roli? Otázku číslo 13 – Jak intenzivně sportujete s vaším dítětem? Otázku číslo 15 – Považujete takto strávený čas s dítětem za kvalitně strávený volný čas?

Tabulka 4: Odpovědi na otázku číslo 11 – Jak hodnotíte prostředí kolektivu pro své dítě? Otázka číslo 12 – Přesto, že vaše dítě navštěvuje kolektivní sport, je spíše kolektivní nebo individuální hráč? Otázka číslo 14 – jakém smyslu vnímáte začlenění dítěte do kolektivu jako výhodu?

Příloha – Dotazník

Dobrý den.

Jsem studentkou kombinovaného studia Pedagogické fakulty Hradec Králové. Ve své bakalářské práci zkoumám faktory ovlivňující volbu volnočasové aktivity zaměřené na kolektivní sport u dětí mladšího školního věku. Zajímá mě, zda má na tuto volbu vliv rodič jako faktor, motivátor a časová náročnost tohoto sportu. Proto si dovoluji oslovit Vás, rodiče sportujících dětí o vyplnění anonymního dotazníku.

1. Věk dítěte.

A) 6–8

B) 9–10

2. Bydliště.

A) město

B) vesnice

3. Kdo motivoval Vaše dítě k výběru sportu?

A) rodič

D) škola

B) vrstevníci

E) samo

C) masmédia (sport. vzory)

F) jiné

4. Bylo by pro Vás akceptovatelné dopravovat dítě do vzdálenějšího města (obce) od Vašeho bydliště?

A) ano – již tomu tak je

C) do určité vzdálenosti

B) ano – bez problému

D) ne (doplnění) ...

5. Považujete se za sportovní vzor pro své dítě?

- A) ano – aktivní
- B) ano – rekreační
- C) ne – nesportuji

6. Jaký faktor ovlivňuje Vaše dítě ke sportu?

- A) rodičovská opora
- B) vrstevnické vztahy (atmosféra kolektivu)
- C) sport
- D) úspěch
- E) jiné

7. Účastníte se pravidelně zápasu svého dítěte? V jaké roli?

- A) pravidelný doprovod
- B) opora – rodič
- C) rádce
- D) neúčastním se
- E) jiné

8. Jak posuzujete sportovní zápal pro hru, čím je ovlivněn?

- A) rodičovská iniciativa
- B) kamarádi, vrstevníci
- C) odreagování
- D) jiné

9. Kolik času tráví vaše dítě v daném sportu týdně?

- A) 1 hod.
- B) 2-3 hod.
- C) více...

10. Vnímáte věnovaný čas, nároky na sport jako přiměřené?

- A) nenáročný
- B) odpovídající
- C) náročný

11. Jak hodnotíte prostředí kolektivu pro Vaše dítě?

- A) hodnotím kladně
- B) vyhovující
- C) nebyl jiný výběr sportu
- D) jiné

12. Přesto, že vaše dítě navštěvuje kolektivní sport, je spíše kolektivní, nebo individuální hráč?

- A) kolektivní
- B) individuální
- C) není to rozhodující, jde o hru

13. Jak intenzivně sportujete s vaším dítětem.

- A) vůbec
- B) občas, dle možnosti
- C) středně
- D) intenzivně

14. V jakém smyslu vnímáte začlenění dítěte do kolektivu jako výhodu?

- A) výhoda pro rozvoj dítěte
- B) výhoda pro začlenění do kolektivu
- C) není to výhoda
- D) jiné

15. Považujete takto strávený čas s dítětem za kvalitně strávený volný čas?

A) vůbec ne

C) ve velké míře

B) dostatečně

D) spíše povinnost

Děkuji Vám za váš čas a ochotu při vyplnění dotazníku.

Přeji hodně radosti a úspěchu při trávení volného času se svými dětmi :-)